

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน
ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 3 มีแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

1. หลักการและแนวทางของประชาคมอาเซียน
 2. ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาสู่อาเซียน
 3. สมรรถนะของผู้บริหารของไทย
 4. แนวคิดทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา
 5. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา
 6. การวิจัย EDFR
 7. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
 8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

หลักการและแนวทางของประชาคมอาเซียน

ความหมายและความสำคัญของประชากມอาเซียน

ประชาชนอาเซียน เป็นเป้าหมายของการรวมตัวกันของประเทศไทยมาซึ่งอาเซียน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถในการผลิตกระแสเงินสดของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศในทุกด้าน รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบมาถึงภูมิภาคอาเซียน เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเป็นประชาชนอาเซียนคือ การทำให้ประเทศไทยมาซึ่งอาเซียนเป็นครอบครัวเดียวกัน ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิต้านทานที่ดี โดยสามารถในครอบครัวมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี ปลอดภัย และสามารถทำงานได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น แรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้นำประเทศไทยมาซึ่งอาเซียน คือ ตกลงกันที่จะตั้งประชาคมอาเซียน อันถือเป็นการบริรุณปรุงตัวครั้งใหญ่และวางแผนการฐานของอาเซียน คือ สภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ทำให้อาเซียนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ๆ เช่น โรคระบาด อาชญากรรมข้ามชาติ กับพิธีธรรมชาติ และปัญหาสิ่งแวดล้อม ภาวะโลกร้อน และความเสี่ยงที่อาเซียนอาจจะไม่สามารถแก้ไขขันทางเศรษฐกิจได้กับประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะ จีนและอินเดีย ซึ่งมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด ประธานาธิบดีอาเซียน ถือกำเนิดขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อเดือนตุลาคม 2546 จากการที่ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนาม ในปฏิญญาไว้ด้วยความร่วมมืออาเซียน ที่เรียกว่าข้อตกลงนาหลี 2 เพื่อเห็นชอบให้จัดตั้ง ประชาคมอาเซียน ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญเดียวกัน ให้เสร็จในปี 2558

1. ความเป็นมาของประชาคมอาเซียน

1.1 กำเนิดอาเซียน

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations หรือ ASEAN) หรือ อาเซียน ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพฯ (The Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 จากการลงนามโดยสมาชิกห้าประเทศที่รวม 5 ประเทศเมื่อปี 2510 ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความตึงเครียดและขัดแย้งทางด้านอุดมการณ์ ระหว่างประเทศที่สนับสนุนอุดมการณ์เสรีนิยมประชารัฐไปยังประเทศที่ยึดมั่นในอุดมการณ์ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ตลอดจนความขัดแย้งด้านค่านิยมและระหว่างประเทศ อาทิ ความขัดแย้งระหว่างภาษาและฟิลิปปินส์ในการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือดินแดนข้างหน้าและชาราวัก รวมทั้งการที่สิงคโปร์แยกตัวออกจากกลุ่มชาติฯ ทำให้หลายประเทศเริ่มตระหนักรถึงความจำเป็นในการร่วมมือกัน ระหว่างประเทศในภูมิภาคต่อกันเมื่อสังคมยังสืบสานสุคติ ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคจึงหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันมากขึ้น จึงเกิดกระแสภูมิภาคนิยมในเอเชีย ก่อให้เกิดกลไกความร่วมมือทางเศรษฐกิจใหม่ๆ ภายใต้การบริหารงานโดยนายก รวมถึงการขยายกลุ่มอาเซียนเป็นอาเซียน Plus 3 ได้แก่ จีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ตลอดจนอาเซียน Plus 6 เพิ่มประเทศอินเดีย ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์เพื่อสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเมือง โดยทุกประเทศจะได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมจากการรวมกลุ่มกันในภูมิภาค

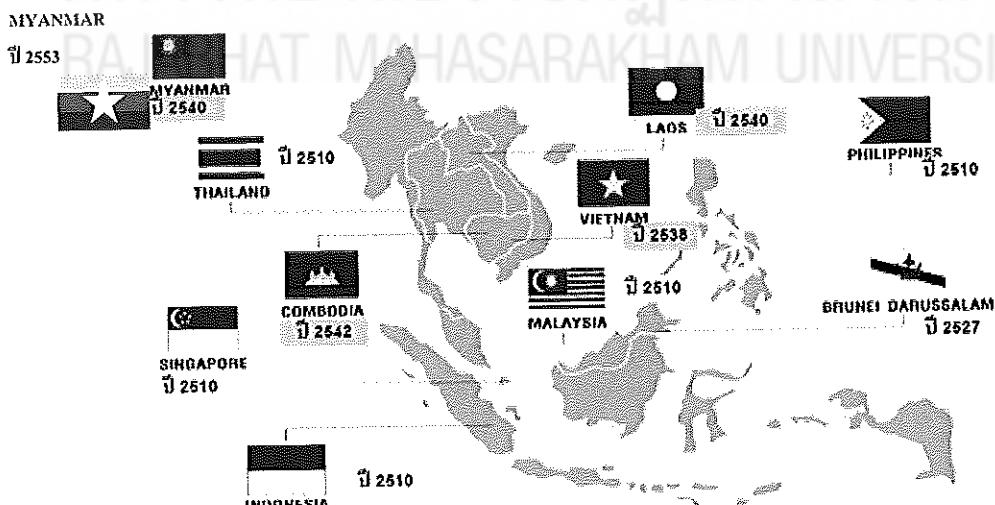
1.2 ประเทศไทยอาเซียน

ดร. ณัด คงมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของประเทศไทย ได้เชิญรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศไทย ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มาหารือร่วมกันที่แหลมแท่น จ. ชลบุรี ซึ่งนำสู่การลงนามในปฏิญญากรุงเทพ เพื่อก่อตั้งอาเซียนที่วังราษฎร์

เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 นับได้ว่า ประเทศไทยเป็นพื้นประเทศผู้ร่วมก่อตั้งและเป็นบ้านเกิดของอาเซียน โดยมีสมาชิกผู้ก่อตั้งรวม 5 ประเทศ ดังนี้

1. สาธารณรัฐอินโดนีเซีย นายอดัม มาลิก (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ)
 2. ประเทศไทย เจษฎ์ ถุน อับดุล ราชกิจ บิน ยุสเซน (รองนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ)
 3. สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ นายนาชิโอะ รามอส (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ)
 4. สาธารณรัฐสิงคโปร์ นายอ่อน ราชารัตน์ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ)
 5. ประเทศไทย พันเอก (พิเศษ) ณัช คงมั่น (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ)
- ต่อมา ได้มีประเทศอื่นๆ เข้าเป็นสมาชิกอาเซียนในปีต่อๆ มา ดังนี้
6. บรูไนดารุสซาลาม เป็นสมาชิกเมื่อ 8 มกราคม 2527
 7. สาธารณรัฐสัมพันธ์ลาว นำโดยนายอ่อน ราชารัตน์ เป็นสมาชิกเมื่อ 28 กรกฎาคม 2538
 8. สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นสมาชิกเมื่อ 23 กรกฎาคม 2540
 9. สาธารณรัฐพม่า เป็นสมาชิกเมื่อ 23 กรกฎาคม 2540
 10. ราชอาณาจักรกัมพูชา เป็นสมาชิกเมื่อ 30 เมษายน 2542

ปัจจุบันสมาชิกอาเซียนมีทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไทย สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ บรูไนดารุสซาลาม ราชอาณาจักรกัมพูชา สาธารณรัฐอินโดนีเซีย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นำโดยเจษฎ์ ถุน ลพบุรี พม่า สาธารณรัฐสิงคโปร์ และสาธารณรัฐสัมพันธ์ลาว ดังภาพ

ภาพที่ 2 ประเทศสมาชิกอาเซียน

ที่มา : สำนักงานชำราชการพลเรือน (2555 : 11)

1.3 ปฏิญญากรุงเทพ

ปฏิญญากรุงเทพ ที่ก่อตั้งอาเซียน เมื่อปี 2510 ได้ระบุวิสัยทัศน์และวาระรากฐาน สำหรับการรวมตัวเป็นประชาคมของอาเซียน แต่สถานการณ์ทางการเมืองในภูมิภาค ในขณะนั้นอยู่ในยุคของสงครามเย็น ความคิดที่จะร่วมมือกันจึงไม่ดำเนินการอย่างจริงจัง แต่ต่อมาเมื่อ สงครามเย็นสิ้นสุดลง ประเทศไทยในภูมิภาคจึงสามารถหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันมากขึ้น ต่อมาให้แนวคิดที่จะมีการรวมตัวกันอย่างเห็นiyang ได้รับการพัฒนาขึ้นมา โดยท่านอดีต นายกรัฐมนตรีอันันท์ ปันยารชุน ในการจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน นับเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญ ของการรวมตัวเป็นประชาคมของอาเซียน โดยเริ่มจากเสนาธรรษฐกิจ อดีตนายกรัฐมนตรี อันันท์ ปันยารชุน มีบทบาทสำคัญในการผลักดัน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของอาเซียน ให้มีความคืบหน้า โดยเริ่มให้มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรี อาเซียน หรือ ASEAN Free Trade Area (AFTA) ขึ้นเมื่อปี 2535 โดยตกลงที่จะลดภาษีศุลกากร ระหว่างกันให้เหลือร้อยละ 0-5 ในเวลา 15 ปี ซึ่งต่อมาได้ลดเวลาลงเหลือ 10 ปี โดยประเทศไทยเก่า 6 ประเทศ ได้ดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2546 ในขณะที่ประเทศไทยใหม่ 4 ประเทศ กือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ดำเนินการเสร็จสิ้นในปี 2551

ปฏิญญากรุงเทพ ได้ระบุวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 7 ประการของการจัดตั้งอาเซียน
(สถาบันทางเศรษฐกิจ. 2555 : 13) ได้แก่

1. ส่งเสริมความร่วมมือและความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์และการบริหาร
2. ส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงส่วนภูมิภาค
3. เสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ พัฒนาการทางวัฒนธรรมในภูมิภาค
4. ส่งเสริมให้ประชาชนในอาเซียนมีความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตที่ดี
5. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในรูปของการฝึกอบรมและการวิจัย และ ส่งเสริม การศึกษาด้านເອົ້າຕະວັນອອກເນື່ອ
6. เพิ่มประสิทธิภาพของการเกษตรและอุตสาหกรรม การขยายการค้า ตลอดจน การปรับปรุงการขนส่งและการคมนาคม
7. เสริมสร้างความร่วมมืออาเซียนกับประเทศไทยนอก องค์ความร่วมมือแห่งภูมิภาค อื่นๆ และองค์การระหว่างประเทศ

1.4 นโยบายการดำเนินงานของอาเซียน

การประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) หรือ การประชุมของผู้นำประเทศ สมาชิกอาเซียนเป็นการประชุมระดับสูงสุดจะกำหนดแนวโน้มนโยบายในภาพรวมและเป็นโอกาสที่ ประเทศไทยสมาชิกจะร่วมกันประกาศเป้าหมายและแผนงานของอาเซียนในระยะยาว ซึ่งจะปรากฏเป็นเอกสารในรูปแบบต่างๆ ได้แก่ แถลงการณ์ร่วม (Joint Declaration) ปฏิญญา (Declaration) แผนปฏิบัติการ (Action Plan) อนุสัญญา (Convention) หรือ ความตกลง (Agreement) ด้านการประชุมในระดับรัฐมนตรีและเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน จะเป็นการประชุมเพื่อพิจารณาทั้งนี้โดยการดำเนินงานในภาพรวมและเฉพาะด้าน

1.5 การก่อตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community)

จากที่ประชุมสุดยอดอาเซียนที่บาหลี เมื่อเดือนตุลาคม ปี 2546 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาไว้ว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนที่เรียกว่า ข้อตกลงบาหลี 2 (Declaration of ASEAN Concord LL หรือ Bali Concord LL) เห็นชอบให้จัดตั้ง ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เพื่อสนับสนุนให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคม เดียวกันและร่วมมืออย่างรอบค้านให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) โดยสนับสนุนการรวมตัวและความร่วมมืออย่างรอบค้าน ได้แก่

ตารางที่ 1 ความร่วมมือประชาคมอาเซียน

ด้าน	จัดตั้ง	ภาษาอังกฤษ
การเมือง	ประชาคมการเมือง และความมั่นคงอาเซียน	ASEAN Political-Security Community (APSC)
เศรษฐกิจ	ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	ASEAN Economic Community (AEC)
สังคม และ วัฒนธรรม	ประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน	ASEAN Socio-Cultural Community (ASCC)

ที่มา : สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2555 : 14)

ต่อมาผู้นำอาเซียนได้เห็นชอบที่จะให้เร่งรัดการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนให้เร็วขึ้นกว่าเดิมอีก 5 ปี คือให้รวมตัวกันให้เสร็จภายในปี พ.ศ. 2558 (ค.ศ. 2015) เนื่องจากเห็นว่า สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันธุรกิจและเศรษฐกิจที่สูงมากในช่วงที่ผ่านมา อาเซียนจึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับตัวเพื่อให้ สามารถคงบทบาทที่มาระหว่างประเทศในการดำเนินความสัมพันธ์ในภูมิภาคและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.6 วัตถุประสงค์หลักของการก่อตั้งอาเซียน

เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาค สร้างไวซึ่งสันติภาพ และความมั่นคงของภูมิภาค ความร่วมมือและความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ สร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า

1.7 อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน (Identity And Symbols)

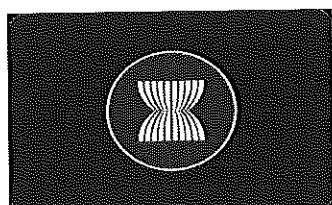
ตามกฎบัตรอาเซียน (หมวด 11 ข้อ 35 - 40) ให้อาเซียน มีหน้าที่ในการส่งเสริม อัตลักษณ์ ๓ หมายถึง การสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของอาเซียนในหมู่ ประชาชน

สัญลักษณ์ ได้แก่

คำวัญของอาเซียน

One Vision One Identity One Community : หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม
ทั้งประจำสมาคมประชาชาติอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ (อาเซียน)

Flag of the Association of South East Asian Nations (ASEAN)

ภาพที่ 3 ธงประจำสมาคมประชาชาติอาเซียน

ที่มา : สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2555 : 15)

คง คือ สิ่งที่แสดงถึงความมั่นคง สันติภาพ ความเป็นเอกภาพ และพลวัตของอาเซียน
และเป็นที่มาของ สี 4 สีที่บ่งบอกถึงบูรณาชง

สีเหลือง หมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง

สีแดง หมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัต

สีขาว หมายถึง ความบริสุทธิ์

สีน้ำเงิน หมายถึง สันติภาพและความมั่นคง

ตราตราราชอาเซียน

ภาพที่ 4 สัญลักษณ์ของอาเซียน

ที่มา : สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2555 : 16)

สัญลักษณ์ของอาเซียนเป็นรูปข้าวสีเหลือง 10 มัด หมายถึงตัวแทนของประเทศ
สมาชิกในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้ง 10 ประเทศที่ร่วมก่อตั้งอาเซียน อยู่ในพื้นที่
วงกลม สีแดง สีขาว และน้ำเงิน ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกภาพ มีตัวอักษรคำว่า asean สีน้ำเงิน
อยู่ใต้ภาพ รูปข้าวอันแสดงถึงความมั่นคงที่จะทำงานร่วมกันเพื่อความมั่นคง สันติภาพ
เอกภาพ ความเป็นหนึ่งเดียว ความสามัคคีและความก้าวหน้าของประเทศไทยสมาชิกอาเซียน
สีที่บ่งบอกถึงบูรณาชงในสัญลักษณ์ของอาเซียน เป็นสีสำคัญที่บ่งบอกถึงชาติของแต่ละประเทศ
สมาชิกอาเซียน (ฝ่ายวิชาการเอ็คซ์เพอร์เน็ท. 2555 : 7)

- 1.8 วันอาเซียน ให้วันที่ 8 สิงหาคม ของทุกปี เป็นวันอาเซียน
 - 1.9 เพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem) คือ เพลง ASEAN Way
 - 1.10 สำนักงานใหญ่ของอาเซียน กรุงจาการ์ตา ประเทศไทย โอด尼เตีย
 - 1.11 ประชากรในภูมิภาคอาเซียน ประชากรประมาณ 567 ล้านคน มีพื้นที่โดยรวม
- 4.5 สำนักงานใหญ่ในประเทศไทย

2. แนวทางประชาคมอาเซียน

2.1 โครงสร้างประชาคมอาเซียน ภายใต้กฎบัตรอาเซียน เสาหลักประชาคมอาเซียน 3 เสาหลัก

2.1.1 ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Security Community- ASC)

วัตถุประสงค์เพื่อให้ประเทศไทยในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีระบบการแก้ไขปัญหาและความขัดแย้งโดยสันติวิธี มีเสถียรภาพรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง ปัจจุบันอาเซียนได้จัดทำแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community Blueprint) โดยมีเป้าหมายเพื่อ

1) สร้างประชาคมอาเซียนให้มีค่านิยมร่วมกัน การมีกฎหมายที่และค่านิยมร่วมกัน ครอบคลุมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่จะร่วมกันทำเพื่อสร้างความเข้าใจในระบบสังคม วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ที่แตกต่างของประเทศไทย สร้างเสริมพัฒนาการทางการเมืองไปในทิศทางเดียวกัน

2) ให้อาเซียนสามารถเชื่อมกับภัยคุกคามด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ สร้างเสริมความสงบสุขและรับผิดชอบร่วมกันในการรักษาความมั่นคงสำหรับประชาชน ที่ครอบคลุมในทุกด้าน ให้ประเทศไทยอาเซียนอยู่ด้วยกัน โดยสงบสุขและไม่มีความหวาดระแวง ขยายความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามรูปแบบใหม่

3) เสริมสร้างให้อาเซียนมีปฏิสัมพันธ์ที่หนักแน่นและสร้างสรรค์กับประชาคมโลก โดยมีอาเซียนเป็นผู้นำในภูมิภาค การมีผลวัตและปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก เพื่อเสริมสร้างบทบาทของอาเซียนในความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น กรอบอาเซียนบวก 3 กับจีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก ตลอดจนความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งกับมิตรประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สมประจำติ

เป้าหมายในประชาคมการเมืองและความมั่นคง สรุปได้ว่า สร้างเสริมสันติภาพและความมั่นคง อยู่ร่วมกันโดยสันติ แก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี สร้างกฎหมายที่และค่านิยมร่วมกัน ด้านประชาธิปไตย สิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างความมั่นคงที่ครอบคลุมรอบด้าน เช่น โครงสร้างทางภูมิศาสตร์ ภัยพิบัติธรรมชาติ มีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก

2.1.2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community- AEC)

การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีวัตถุประสงค์มุ่งให้อาเซียนเกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจและการอำนวยความสะดวกในการติดต่อท้าข่ายระหว่างกัน ส่งเสริมให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว การเคลื่อนย้ายเสรีด้านเงินทุน ศินค้า บริการ การลงทุน แรงงานมีฝีมือ เสริมสร้างจีดความสามารถในการแข่งขันของอาเซียน

ลดช่องว่างระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิกอาเซียน ส่งเสริมให้อาเซียนสามารถรวมตัวเข้ากับประชาคมโลกได้อย่างไม่อยู่ในภาวะที่เสียเปรียบ ทั้งนี้ อาเซียน ได้จัดทำแผนงาน การจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community Blueprint) ซึ่งเป็นแผนงาน บูรณาการการดำเนินงานในด้านเศรษฐกิจเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ๔ ด้าน คือ

1) มุ่งให้เกิดการไหลเวียนอย่างเสรีของศินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน การพัฒนาทางเศรษฐกิจ การลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมภายในปี 2020

2) ทำให้อาเซียนเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียว (Single Market And Production Base) โดยจะมีการเคลื่อนย้ายศินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนอย่างเสรีมากขึ้น

3) ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนเพื่อลดช่องว่าง การพัฒนาและช่วยให้ประเทศเหล่านี้เข้าร่วมกระบวนการรวมตัวทางเศรษฐกิจของอาเซียน

การบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก เน้นการปรับปรุงสานนโยบายเศรษฐกิจของอาเซียน กับประเทศภายนอกภูมิภาค เพื่อให้อาเซียนมีท่าทีร่วมกันอย่างชัดเจน

4) ส่งเสริมความร่วมมือในนโยบายการเงินและเศรษฐกิจภายนอก การสร้างจีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน โดยให้ความสำคัญกับประเด็นนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

2.1.3 ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

การสร้างประชาคมแห่งสังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปันแก่กันและกัน ตลอดจนต่อสังคม อันเนื่องมาจากการรวมตัวทางเศรษฐกิจ เป้าหมายของประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน อาเซียนมุ่งหวังประโยชน์จากการรวมตัวกันเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี มีความมั่นคงทางสังคม มีความอุตสาหกรรม ปราสาท โรคภัยไข้เจ็บ น้ำสิ่งแวดล้อม ที่ดีและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกัน โดยเน้นการส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจระหว่างประเทศ

สมาร์ตในด้านความเชื่อมโยงทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ระดับภูมิภาคร่วมกัน ทั้งนี้การเสริมสร้างรากฐานและความเชื่อมโยงระหว่างกันที่แข็งแกร่งนำไปสู่ความเข้าใจของการเป็นพื้อนบ้านที่ดี การรู้เข้าใจเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิกภายใต้สังคมที่เอื้ออาทร ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนมีเป้าหมายต้องการให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้าน โดยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและการจัดการคุ้มครองและแก้ไขปัญหาภูมิภาคต้อง ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในระดับภูมิภาค การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม รวมทั้งรับรู้ถึงวัฒนธรรมที่จะเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน ในที่ประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ 14 เมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2552 ได้ให้การรับรองแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) เพื่อเป็นกรอบและกิจกรรมที่จะทำให้อาเซียนบรรลุเป้าหมายการเป็นประชาคมสังคมและวัฒนธรรมภายในปี 2558 โดยแผนงาน จะเน้นให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือกันของประเทศสมาชิก

3. กฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter)

กฎบัตรอาเซียนคือธรรมนูญของอาเซียน จัดทำขึ้นเพื่อรับรองการเป็นประชาคมอาเซียนภายในปี 2558 (ค.ศ.2015) ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงไว้ โดยต้องการให้อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ มีสถานะทางกฎหมาย เป็นนิติบุคคลและสร้างประโยชน์แก่ประชาชนอย่างแท้จริง เป็นการวางกรอบกฎหมายตลอดจนโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน

3.1 บทบัญญัติของกฎบัตรอาเซียน

กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยบทบัญญัติ 13 บท 55 ข้อ ครอบคลุมเป้าหมายและหลักการ สมาชิกภาพ โครงสร้างองค์กรของอาเซียน องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน เอกสิทธิ์และความคุ้มกัน กระบวนการตัดสินใจ การระงับข้อพิพาท งบประมาณและการเงิน การบริหารจัดการ เอกลักษณ์และตัญญักษณ์ของอาเซียน และความสัมพันธ์กับภายนอก นอกจากนี้ในกฎบัตรอาเซียน ยังได้ระบุประเด็นใหม่ ที่แสดงความก้าวหน้าของอาเซียน ได้แก่

1. การจัดตั้งองค์กรสิทธิมนุษยชนของอาเซียน การมีเพลงประจำอาเซียน (ASEAN Anthem)

2. การให้อำนาจเด็ดขาดในการดำเนินการอาเซียนสอดส่องและรายงานการทำความตกลงของรัฐสมาชิก

3. การจัดตั้งกลไกสำหรับการระจับข้อพิพาทด่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก

4. การให้ผู้นำเป็นผู้ตัดสินว่าจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐผู้ดูแลเมืองพันธกรณีตาม

กฎหมายต่ออย่างร้ายแรง

5. การเบิดซ่องให้ใช้วิธีการอื่นในการตัดสินใจได้หากไม่มีขั้นตอนดี

6. การส่งเสริมการบริการหารือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อแก้ไขปัญหาที่กระบวนการ

ต่อผลประโยชน์ร่วม

7. การเพิ่มนบทบาทของประธานอาเซียน เพื่อให้อาเซียนสามารถตอบสนองต่อ

สถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที

8. การเบิดช่องทางให้อาเซียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาคประชาสังคมมาก

ขึ้น

9. การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น มีการประชุม

สุดยอดอาเซียนจำนวน 2 ครั้งต่อปี จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อประสานความร่วมมือในแต่ละ 3 เดือน และการมีคณะกรรมการผู้แทนความประจำอาเซียนที่กรุงจาการ์ตา เพื่อ省เวลาและค่าใช้จ่ายในการประชุมของอาเซียน เป็นต้น

3.2 กฎหมายช่วยให้อาเซียนเป็นประชาคมเพื่อประชาชน

ข้อบทต่อๆ ไปกฎหมายช่วยให้อาเซียนแสดงเป้าหมายชัดเจนว่าอาเซียนกำลังผลักดัน องค์กรให้เป็นประชาคม เพื่อประชาชนอย่างแท้จริง โดยเบ็ดโอกาสให้ภาคประชาชนและภาคประชาสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในอาเซียนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ของอาเซียนมากยิ่งขึ้น ทั้งยังกำหนดให้มีความร่วมมือระหว่างอาเซียนกับสมัชชาธารัฐสถาอาเซียน ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐสภาของประเทศสมาชิก

3.3 กฎหมายช่วยให้อาเซียนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่น

มีข้อกำหนดใหม่ๆ มากมายในกฎหมายช่วยให้อาเซียนที่จะช่วยปรับปรุงโครงสร้าง การทำงานและกลไกต่าง ๆ ของอาเซียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่ง ตลอดจนเพิ่มความยืดหยุ่น ในการแก้ไขปัญหา เช่น

1. กำหนดให้เพิ่มการประชุมสุดยอดอาเซียนจากเดิมปีละ 1 ครั้ง เป็นปีละ 2 ครั้ง เพื่อให้ผู้นำมีโอกาสหารือกันมากขึ้น พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงเจตจำนงทางการเมืองที่จะผลักดันอาเซียนไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมในอนาคต

2. มีการตั้งคณะกรรมการประจำประชาคมอาเซียนตามสาขาลักษณะ 3 ด้าน คือ การเมือง

ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อกำหนดทิศทางและประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานของแต่ละสาหรัถกมีเอกภาพมากขึ้น

3. กำหนดให้ประเทศไทยสมาชิกแต่งตั้งเอกอัครราชทูตประจำอาเซียนไปประจำที่กรุงจาการ์ตา ซึ่งไม่เพียงแต่จะแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจแน่วแน่ของอาเซียนที่จะทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อมุ่งไปสู่การรวมตัวกันเป็นประชาคมอาเซียนในอนาคต แต่ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปร่วมประชุม และเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประสานงานระหว่างประเทศไทยสมาชิก

4. หากประเทศไทยสมาชิกไม่สามารถตกลงกันได้โดยหลักสันทานติ ให้ใช้การตัดสินใจรูปแบบอื่นได้ตามที่ผู้นำกำหนด

5. เพิ่มความยืดหยุ่นในการตีความหลักการไม่แทรกแซงกิจกรรมภายใน โดยมีข้อกำหนดว่าหากเกิดปัญหาที่กระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวมของอาเซียนหรือเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศไทยต้องหารือกันเพื่อแก้ไขปัญหา และกำหนดให้ประธานอาเซียนเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

6. กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนในฐานะองค์กรระหว่างรัฐบาลในการมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับความร่วมมือที่ใกล้ชิดยิ่งขึ้นในอนาคต

3.4 ประโยชน์ที่ประเทศไทยได้รับจากการเป็นสมาชิกอาเซียน

ปัจจุบันอาเซียนเป็นภูมิภาคอันดับหนึ่งของไทย โดยมีมูลค่าการค้ากว่า 1.75 ล้านล้านบาทต่อปี หรือร้อยละ 19.2 มูลค่าการค้าทั้งหมดของไทย ในจำนวนนี้เป็นการส่งออกจากไทย ไปอาเซียนร้อยละ 20.7 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด โดยประเทศไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้ามาตลอด การรวมตัวกันอย่างใกล้ชิดยิ่งขึ้นทางเศรษฐกิจ枉กับการขยายความร่วมมือ เพื่อเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น เส้นทางคมนาคมขนส่ง ระบบจราจร ไฟฟ้า เครื่อข่ายอินเตอร์เน็ต จะเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนให้กับไทย พร้อมกับช่วยขยายตลาดให้กับสินค้าไทยไปสู่ประชาชนอาเซียนเกือบ 600 ล้านคน ขณะที่อาเซียนยังเป็นแหล่งเงินทุนและ เป้าหมายในการลงทุนของไทยอีกด้วย โอกาสของไทยยังจะเพิ่มขึ้นเมื่ออาเซียนสามารถสร้างประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ให้เป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันที่กำหนดไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนสำเร็จ เพราะจะเปิดโอกาสให้สินค้า บริการ แรงงานมีผู้เมือง และเงินทุน เคลื่อนย้ายได้อย่างเสรียิ่งขึ้น ส่วนเรื่องการท่องเที่ยวที่ผ่านมา มีจำนวนนักท่องเที่ยวจากอาเซียนมาเที่ยวไทยมากถึงกว่า 4 ล้านคน

คิดเป็นร้อยละ 26 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดของไทย นำรายได้เข้าประเทศถึงกว่า 140,000 ล้านบาท การเป็นสมาชิกอาเซียนยังช่วยให้ไทยมีความร่วมมือกับประเทศในภูมิภาค เมื่อต้องเผชิญกับภัยคุกคาม ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหา ความยากจน การรับมือกับโรคระบาด เช่น ไข้หวัดนกและ寨卡ไวรัส ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ อย่างการค้ายาเสพติด การรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น หมอกควันจากไฟป่าและปัญหาโลกร้อน อาเซียนยังช่วยเพิ่มอำนาจต่อรอง ของไทย ในเวทีโลก ขณะเดียวกันความสัมพันธ์ในการตอบอาเซียนยังช่วยเกื้อหนุนความสัมพันธ์ทวิภาคี ระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ

ประเทศเศรษฐกิจอาเซียนเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ ในการขับเคลื่อน ความร่วมมือระหว่างประเทศไทยอาเซียน ภายหลังการลงนามจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน มีความคืบหน้าที่ดีในความร่วมมือต่างๆ เป็นลำดับและในที่สุดอาเซียน ได้มุ่งหวังที่จะจัดตั้ง ประเทศเศรษฐกิจในปี 2558 ซึ่งมีองค์ประกอบของภาคค้า บริการ การลงทุน แรงงานที่มีอย่างเสรีและเงินลงทุนที่เสรีมาก ขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูงมุ่งสร้างความท่าทีเยี่ยมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่าง ประเทศและการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประเทศไทย ขนาดของตลาดอาเซียนที่ ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อขายสูงขึ้น เช่นเดียวกับความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ที่เพิ่มขึ้น ช่วยให้สมาชิกสามารถปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลง ในยุคโลกภัตตน์ได้ เป็นอย่างดี

อาเซียนมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเศรษฐกิจ ในระดับภูมิภาค โดยการจัดทำเขตการค้า เสรีอาเซียน (ASEAN Free Trade Area - AFTA หรือ อาฟต้า) มาแล้ว 15 ปี เริ่มรวมตัวกับ ประเทศหรือกลุ่มค้าสำคัญ เช่น ญี่ปุ่น จีน เกาหลี สภาพยุโรป ความเห็นยังแนวโน้มใกล้ชิด ระหว่างกันจะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้อาเซียนสามารถสร้างประโยชน์สูงสุดจากการรวมตัว กับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ ต่อไป หากอาเซียนสามารถสร้างประเทศไทยเศรษฐกิจอาเซียน ได้สำเร็จ ไทยจะได้ประโยชน์คือ

1. ขยายการส่งออก
2. โอกาสทางการค้า เปิดโอกาสการค้าบริการในสาขาที่ไทยมีความเข้มแข็ง เช่น ห้องพัก โรงแรมและภัตตาคาร สุขภาพฯลฯ ซึ่งอาเซียนยังมีความต้องการค้านการบริการ หลากหลายมาก

3. เศริมสร้าง โอกาสในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศมาเขียน ซึ่งจะเพิ่มอำนาจการต่อรองของอาเซียนในเวทีการค้าโลก และยกระดับความเป็นอยู่ ของประชาชนในอาเซียน โดยรวม

การเคลื่อนย้ายแรงงานมีมือ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ได้อ่าย่างเสรี ใน 8 สาขาวิชาชีพ
จากการประชุมสุดยอดอาเซียนครั้งที่ 9 เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2546 ที่บานาลี อินโดนีเซีย สมาชิก
อาเซียนได้จัดทำข้อตกลงร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements : MRAs) เกี่ยวกับ
คุณสมบัติของวิชาชีพหลัก แรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษ เพื่อการเคลื่อนย้าย¹
แรงงานได้อย่างเสรี ซึ่งขณะนี้ได้ทำข้อตกลงร่วมกันแล้ว 7 สาขาวิชาชีพ ได้แก่

1. วิศวกรรม (Engineering Services)
 2. พยาบาล (Nursing Services)
 3. สถาปัตยกรรม (Architectural Services)
 4. การสำรวจ (Surveying Qualifications)
 5. แพทย์ (Medical Practitioners)
 6. ทันตแพทย์ (Dental Practitioners)
 7. บัญชี (Accountancy Services)
- ต่อมาเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2554 ณ หอประชุมกองทัพเรือ ได้มีการบรรยายเรื่อง ทิศทาง²
การศึกษาเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดย นายสุนทร ชัยินดีภูมิ รองอธิบดีกรม
อาเซียนได้กล่าวว่า แรงงานมีมือเพิ่มเป็น 8 สาขาแล้ว โดยเพิ่ม การท่องเที่ยว เป็นสาขาที่ 8
ขณะนี้ประเทศไทย 9 ประเทศได้ลงนามไปแล้วก่อนประเทศไทย การเริ่มเคลื่อนย้าย³
แรงงานมีมือ 8 สาขาอาชีพนำร่อง กระทรวงแรงงานจึงได้ดำเนินการแก้กฎหมายรองรับให้
ครอบคลุมทุกสาขาอาชีพ กระทรวงแรงงานคาดว่า สาขาไอทีและyanยนต์ จะเป็นแรงงานมีมือ⁴
ที่ประเทศไทยในอาเซียนต้องการอย่างมากในอนาคต

4. แนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียน

สำนักงานข้าราชการพลเรือน ได้เสนอแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมใน
การพัฒนา ข้าราชการสู่ประชาคมอาเซียน ดังนี้ ปี 2554 การประเมินและสร้างความตระหนัก
มีแนวทางดำเนินการสร้างความตระหนัก ตื่นตัวและสร้างเครือข่าย โดยรวมถึงการจัดทำ
หนังสือแจ้งเวียนส่วนราชการถึงแนวทางในการเตรียมความพร้อมข้าราชการ การปรับปรุง
เครื่องมือสื่อการพัฒนา (เช่น การเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ E-Learning หลักสูตร
ภาษาอังกฤษ และหลักสูตรสำหรับผู้บริหาร) การส่งเสริมให้เกิดระบบการแลกเปลี่ยนบุคลากร
ระยะสั้นระหว่างข้าราชการของประเทศไทยสมาชิกอาเซียน และการให้ความช่วยเหลือทางเทคนิค
หรือวิชาการแก่ประเทศไทยสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้การให้ความรู้และพัฒนาข้าราชการในระยะนี้จะ
เน้นความรู้ทักษะและสมรรถนะพื้นฐานเกี่ยวกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เช่น 3 เสาหลัก
ของประชาคมอาเซียนและแผนแม่บทของแต่ละด้าน โดยให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้บริหารและ

กลุ่มข้าราชการที่จะเกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเป็นลำดับต้น ปี 2555 - 2556 การพัฒนาและปรับใช้ เป็นการขยายการพัฒนาและสร้างความพร้อมทั้งในเชิงวิชาและเชิงลึก โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเตรียมความพร้อมระหว่างส่วนราชการ อีกทั้งการพัฒนาบุคลากรภาคราชการจะดำเนินถึงความจำเป็นใน การพัฒนาของแต่ละสาขาตามที่ขึ้นและขยายกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมนอกเหนือจากกลุ่มบริหาร ปี 2557 – 2558 เร่งและเพิ่มให้มีการพัฒนา ความรู้ ทักษะและสมรรถนะที่เข้มข้นขึ้น ในทุกระดับและครอบคลุม ประเด็นการพัฒนาบุคลากรของทุกสาขา รวมทั้งการส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนมุมมองและ ประสบการณ์ระหว่างส่วนราชการที่รับผิดชอบในต่างสาขา ลักษณะงาน ก.พ. กับการเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยสู่ประชาคมอาเซียน สิ่งหนึ่งที่ สำนักงาน ก.พ. ตระหนักคือ การสร้างและเตรียมความพร้อมข้าราชการไทยเพื่อรับรับ การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ตลอดจนศึกษา ค้นหาแนวทางการเสริมสร้างความพร้อมในการพัฒนาข้าราชการสู่ ประชาคมอาเซียน อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ สำนักงาน ก.พ. ได้รับมอบให้รับผิดชอบในองค์ประกอบย่อย เกี่ยวกับประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน กล่าวคือ ด้านการพัฒนานุชนห์ (Human Development) พัฒนาสมรรถภาพของระบบราชการ หรือ การสร้างศักยภาพของระบบราชการ และ ด้านสิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ด้านสิทธิและความยุติธรรมทางสังคม การส่งเสริม ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจ ซึ่งสำนักงาน ก.พ. ได้ดำเนินการมาโดยตลอด

ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษาสู่อาเซียน

กระทรวงศึกษาธิการกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน 2558

1. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่โดยตรงที่เกี่ยวข้องและมีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ที่จำเป็นในการขับเคลื่อนและเตรียมการเพื่อก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียนและทุกประเทศในชาติสมาชิกอาเซียน มีการเรียนรู้และเตรียมพร้อมสู่การเข้าเป็นประชาคมอาเซียน เป็นอย่างดี ในขณะที่ประเทศไทยมีความตระหนักรู้ในเรื่องอาเซียนที่ด้อยกว่าประเทศอื่น ซึ่งอยู่ในลำดับที่ 8 คิดเป็นร้อยละ 67 จากสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ

2. กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการเพื่อสร้างความตระหนักรู้และสร้าง ความพร้อมให้กับคนไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีความร่วมมือกับกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ในการจัดอบรมครุและนักเรียนทั่วประเทศ และลงนามในบันทึก

ความเข้าใจร่วมกับกรรมเจราการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ในการจัดอบรมและสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

3. กระทรวงศึกษาธิการ ต้องเร่งสร้างและพัฒนาศักยภาพของเด็กไทยให้มีความรู้ใน

3 ด้าน คือ

3.1 ทักษะทางภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษและภาษาเพื่อนบ้านของอาเซียน ซึ่งครูต้องผลักดันให้เด็กกล้ามุ่ง กล้าแสดงออก โดยต้องเรียนรู้เพื่อให้สื่อสาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ทักษะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ครุต้องเป็นผู้นำถ่ายทอดให้นักเรียนใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ รวมถึงการสร้างเครือข่ายร่วมกับสถานศึกษาของประเทศไทยสมาชิกโดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมความเป็นอยู่ระหว่างกัน

3.3 ทักษะวิชาชีพ ต้องเร่งพัฒนาความสามารถทางทักษะอาชีพให้แรงงานไทยมีฝีมือ สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้ โดยเฉพาะการเปิดเศรษฐกิจแรงงานในปี 2558 จะมีการเคลื่อนย้ายของแรงงานใน 7 สาขาวิชาชีพ รวมถึงอาชีพการบริการ 32 สาขา ในด้านการให้บริการ โรงแรมและการอาหาร

4. กระทรวงศึกษาธิการ ต้องเร่งสร้างบุคลากรที่มีศักยภาพมารองรับการเคลื่อนย้ายอย่างเสรี ให้ประเทศไทยสามารถช่วยซึ่งความเป็นผู้นำในอาเซียน และมีความพร้อมในการรองรับการหลังไหลของตลาดทุนจากประเทศไทยเศรษฐกิจต่างๆ

5. สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์ในเชิงรุก มากกว่าเชิงรับ ต้องเร่งสร้างความรู้และทักษะให้นักเรียน โดยสร้างความมั่นใจให้นักเรียนกล้าเรียนรู้ กล้าแสดงออก โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ที่ต้องสร้างให้เด็กสื่อสารได้โดยไม่ต้องอาย อีกทั้งต้องใช้เทคโนโลยีให้เป็นประโยชน์ นำมาสร้างเครือข่ายในการติดต่อแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศไทยสมาชิกด้วยกัน นอกจากนี้ต้องสร้างภาวะผู้นำให้เกิดขึ้น โดยปลูกฝังให้เรียนรู้เพื่อเป็นผู้นำมากกว่าผู้ตาม และที่สำคัญต้องมีความเป็นพลเมืองดี เป็นคนมีเหตุผล รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ควบคู่กับการมีคุณธรรม จริยธรรม ให้ทันตามกำหนด

6. ครอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสาหลัก (Three Pillars of ASEAN Community) ซึ่งประกอบด้วย

6.1 ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community-APSC)

6.2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community-AEC)

6.3 ประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community-ASCC)

7. ประเทศไทยของเราต้องเตรียมความพร้อม โดยรวมรวมข้อมูลและเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาชีวิน ไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปูพื้นฐาน สร้างความรู้ ความเข้าใจให้นักการศึกษาและเหมาะสมสำหรับให้เป็นสื่อการเรียนการสอน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความดื่นด้นและมีความพร้อมในเบื้องต้นเพื่อก้าวสู่ประเทศไทยอาชีวิน

กระทรวงศึกษาธิการรายงาน แผนยุทธศาสตร์อาชีวินด้านการศึกษา

แผนยุทธศาสตร์อาชีวินด้านการศึกษาในภาพรวม 4 เรื่อง กือ

1. โอกาสทางการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่ชาติสมาชิกอาชีวินให้ความสำคัญ โดยรัฐบาลของทุกประเทศกำลังพยายามขับเคลื่อนให้ประชาชนในประเทศเข้าถึงการศึกษาทุกคน ซึ่งเบื้องต้นจำเป็นต้องระบุตัวชี้วัดให้ได้ ว่าakan ไปจนถึงปี 2558 มีประชากรในชาติสมาชิกรวมถึงประเทศไทย ได้รับโอกาสทางการศึกษา ทั้งการศึกษาภาคบังคับ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือเรียนด้วยตัวเอง เพิ่มมากขึ้นจำนวนเท่าไหร

2. การพัฒนามาตรฐานและทรัพยากรัฐบาล ซึ่งไทยเตรียมเสนอให้เป็นหลักสูตรมาตรฐานอาชีวิน โดยแบ่งเป็น 3 ช่วงชั้น กือ ประถมศึกษาปีที่ 1-6 มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีทั้งหมด 7 สาขาวิชา อาทิ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เรียนรู้ประชาติไทย หรืออัตลักษณ์ความเป็นอาชีวิน นอกจากนี้ ยังรวมถึงการพัฒนาครุ ภาระที่ต้องการให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยต่างๆ ในประเทศไทยสมาชิกอาชีวิน ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการเปิด-ปิดภาคเรียนตระกัน

3. แรงงานที่จะทำงานร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงแรงงาน โดยเบื้องต้นนักเรียน นักศึกษาระดับประถมศึกษานิยมบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนิยมบัตรวิชาชีพ ชั้นสูง (ปวส.) จำเป็นต้องหมุนเวียนทำงานระหว่างประเทศไทย เพื่อเป็นทิศทางกำหนดให้ผลิตคนได้ตรงตามความต้องการของตลาด โดยต่อไปนี้การจัดการเรียนการสอนจะต้องสอดคล้องกับตลาดแรงงานของประเทศไทยและประเทศไทยอาชีวิน

4. วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสมาชิกทุกประเทศให้ความสำคัญอย่างมาก ฉะนั้น การเรียนทางไกลผ่านดาวเทียม ศูนย์วิทยาศาสตร์ หรือคอมพิวเตอร์พกพาแท็บเล็ต จะต้องมีศักยภาพตามมาตรฐานสากล ซึ่งภาพรวมทั้ง 4 เรื่องนี้ นายกรัฐมนตรี ได้ให้รายงานเรื่องโอกาส ศักยภาพ อุปสรรค ตลอดจนข้อดี ข้อเสีย เมื่อเปรียบกับประเทศไทยอื่นๆ ให้ทราบ

วิธีขับ 旺 พ.ญ.ไหญ่ (2555) ได้ก่อตัวถึงยุทธศาสตร์การศึกษาสู่อาเซียน สรุปสาระสำคัญได้
ดังนี้

1. ลำดับขั้นการเรียนรู้สู่การรักคิด คือ ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสร้างสรรค์ การประเมิน การประยุกต์ใช้ ความซับซ้อน กระบวนการทางความคิด ที่สมองใช้เพื่อกำหนดรากลไสเปิดของข้อมูลในประเด็นเดิมที่มีความซับซ้อนอยู่ ให้มี ความละเอียดและมีความลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ความจำนิยาม บรรยาย แยกแยะ จัดกลุ่ม ค้นหาข้อมูล ซึ่งให้เห็น การศึกษาข้อมูล จัดทำกริยาที่ใช้ในการออกแบบกิจกรรม และ การประเมินความ สรุปความ ตีความ อ้างอิง ขยายความ รายงานข้อมูล เสนอแนะ ค้นหาข้อมูล การประยุกต์ใช้คำนวณ ใช้คำนึงการบริหารข้อมูล นำไปปฏิบัติ การวิเคราะห์เบริยนทีบ จัดกลุ่ม จับคู่ ทำสังเขป วิเคราะห์ข้อมูล บูรณาการ จัดโครงสร้าง การประเมินค่าประเมิน ตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน ตัดสิน ดำเนินการ สร้างเครือข่าย ร่วม ทบทวน สอบถาม

2. การสร้างสรรค์ออกแบบ สร้างสรรค์ ประดิษฐ์ ทำโปรแกรม แอนนิเมชั่น จัดพิมพ์ บรรยาย การอ่าน การใช้สื่อเคลื่อนไหว การสาธิต การอภิปรายกลุ่ม การศึกปฏิบัติ การถ่ายทอดให้บุคคลอื่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ บริษัทการเรียนรู้ พลังการเรียนรู้ การรับสาร การเรียนรู้จากสื่อ การปฏิบัติ

3. ความรู้ ความคิดวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ ถ้าไม่มี e ก็ไม่มีอนาคต แรงงานแบบทำฟื้าๆ งานที่ป้อนคำสั่งสามารถใช้คอมพิวเตอร์ทำแทนได้ แรงงานราคาก็จะไม่ เป็นที่ต้องการ ในประเทศที่พัฒนาอีกต่อไป โลกอนาคตทุกคนต้องเรียนภาษามากกว่า 1 ภาษา ประเทศเพื่อนบ้าน เช่นเรียนภาษาไทยกันหมดคล่อง มีความสามารถทางภาษาไทย 95% พูดภาษาไทยรู้เรื่อง 100% เวียดนามเรียนภาษาไทย การข้ามพรมแดนภาษาต้องมีแรงจูงใจเป็น ที่ตั้งความเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม คนรุ่นใหม่ควรตื่นตัว ได้อย่างปกติ เช่น Hi have you lunch? Where do you sit? การเรียนรู้ทางภาษาคร่าวมีบรรยายภาค การสร้างสรรค์ งานมีเวทีพูดภาษาอังกฤษ ภาษาอังกฤษอยู่ใกล้ตัวทุกวันสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียน ได้ทำ ได้พูด ได้แสดง ตามบทสนทนา มีนโยบายพูดภาษาอังกฤษสัปดาห์ละ 1 วัน มีนโยบาย เต็จขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ ครุต้องได้รับการส่งเสริมทักษะทางภาษาอังกฤษที่ก่อให้เกิด แรงจูงใจและมั่นใจ เด็กเข้าถึงสื่อ ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมืองอาเซียน เรียนรู้อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองและของชาติอื่น กลุ่มประเทศอาเซียนที่มีวัตถุใน ประเทศ อาทิตย์ สีฟ้า หมาด น้ำมัน กระดานประชารชนชาติใหญ่ สปป.ลาว มี และปัจจัยการผลิต อินโดนีเซีย มีถ่านหิน น้ำมัน และฐานประชารชนชาติใหญ่ สปป.ลาว มี พลังงานไฟฟ้าจากน้ำ ไม้ และทองแดง พม่า มีก๊าซ ไม้ยาง แร่ธาตุ และทินอัลูมิ늄 พลังปืนส์

มีไม่ ทองแดง และฐานปราชาราตนครใหญ่ เวียดนาม มีน้ำมัน พิชผลเกย์ตระ และฐานปราชาราตนครใหญ่ บูรี นราใน มีน้ำมัน และฐานทุนสูง ประเทศไทย ผลิตสินค้าและบริการเป็นที่นิยมในภูมิภาคอาเซียนถือเป็นกลุ่มสินค้าคุณภาพดี ขณะที่ตรา Made in Thailand ได้ประทับอยู่ในความรู้สึกที่ดีของ ผู้บริโภคอาเซียน

4. การศึกษาในอนาคตพลเมืองอาเซียน (ASEAN Citizen) พลโลก (Global Citizen) พลเมือง (Civic Education) การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองตามระบบประชาธิปไตย เป็นมาตรฐานของสังคมที่ใช้สิทธิ เสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบ เก要考虑พัฒนาของผู้อื่น การพัฒนา ความแตกต่าง กติกา และใช้กติกาในการแก้ปัญหาจึงสามารถอยู่ร่วมกันและปักถอนกันตาม วิถีประชาธิปไตย พลเมือง มีอิสรภาพ และพึ่งตนเองได้ เข้าใจระบบประชาธิปไตย และมี ตัวตนร่วมมีวินัยรับผิดชอบต่อสังคม เก要考虑พัฒนา ของผู้อื่น ยอมรับ ความแตกต่าง ให้กับคนที่ เที่ยมกัน

สมรรถนะของผู้บริหารของไทยสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการใช้ทักษะความรู้และความสามารถของผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อแสดงพฤติกรรมทำให้เกิดผลงานในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยขอเสนอสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารตามแนวคิดขององค์การ และนักวิชาการดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2546) ได้กำหนดสมรรถนะของผู้บริหาร ระดับสูงในภาครัฐเพื่อนำมาใช้ในการสร้างมาตรฐาน ผู้บริหารระดับสูง ซึ่งสมรรถนะของนักบริหาร ระดับสูงดังกล่าว ประกอบด้วย สมรรถนะหลักทางการบริหาร 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารคน ประกอบด้วย สมรรถนะในการจัดการและการบริหาร ดังนี้ การปรับตัวและความยืดหยุ่น (adaptability and flexibility) ทักษะในการสื่อสาร (communication) การประสานสัมพันธ์ (collaborative)

2. ความรอบรู้ในการบริหาร ประกอบด้วย สมรรถนะในการบริหารจัดการและ การบริหาร ดังนี้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง (managing change) การมีจิตมุ่งบริการ (customer service orientation) การวางแผนกลยุทธ์ (strategic planning)

3. การบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ประกอบด้วย สมรรถนะในการจัดการ และการบริหาร ดังนี้ ความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (accountability) การทำงานให้บรรลุผล สัมฤทธิ์ (achieving result) การบริหารทรัพยากร (managing resources)

4. การบริหารอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วย สมรรถนะในการจัดการและการบริหาร ดังนี้ การตัดสินใจ (decision making) การคิดเชิงกลยุทธ์ (strategic thinking) ความเป็นผู้นำ (Leadership)

เกริกเกียรติ ศรีเสริม โฉก (2546) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการบริหาร ว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลเกี่ยวกับการวางแผน การจัดการ การคิดเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ 7 ด้าน ดังนี้ การวางแผน การวางแผนกลยุทธ์ การคิดในเชิงวิเคราะห์ การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ การบริหารคน การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารความขัดแย้ง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) ซึ่งถือเป็น หน่วยงานที่รับผิดชอบและคุ้มครองการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษา ได้กำหนดสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในส่วนของสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู และ บุคลากรทางการศึกษา. 2548) ได้กำหนดไว้ 2 กลุ่ม ใหญ่ ดังนี้

1. สมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้

1.1 สมรรถนะที่ 1 การมุ่งผลสัมฤทธิ์ หมายถึง ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานใน หน้าที่ให้มีคุณภาพสูงต้องครบถ้วนสมบูรณ์ มีความคิดสร้างสรรค์และมีการพัฒนาผลงาน ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 สมรรถนะที่ 2 การบริการที่ดี หมายถึง ความตั้งใจในการปรับปรุงระบบบริการ ให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ

1.3 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาตนเอง หมายถึง การศึกษา ศักดิ์ศรี หาความรู้ องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในวงวิชาการและวิชาชีพเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนางาน

1.4 สมรรถนะที่ 4 การทำงานเป็นทีม หมายถึง การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรง ให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นหรือแสดงบทบาท ผู้นำ ผู้ตาม ได้

2. สมรรถนะประจำสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ ดังนี้

2.1 สมรรถนะที่ 1 การวิเคราะห์และสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการทำ ความเข้าใจสิ่งต่างๆ แล้วแยกประเด็นเป็นส่วนย่อยตามหลักการหรือกฎหมายที่กำหนดและ สามารถรวมรวมสิ่งต่างๆ จัดทำอย่างเป็นระบบเพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนางานรวมทั้งสามารถ วิเคราะห์องค์การหรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.2 สมรรถนะที่ 2 การสื่อสารและสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการพูด การเขียน การสื่อสาร โต้ตอบ ในโอกาสและสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจน สามารถซักจุบง โน้มน้าวให้ผู้อื่นเห็นด้วย ยอมรับ คล้อยตาม เพื่อบรรลุความมุ่งหมายของการสื่อสาร

2.3 สมรรถนะที่ 3 การพัฒนาศักยภาพบุคลากร หมายถึง ความสามารถในการให้ คำปรึกษาแนะนำและช่วยแก้ปัญหาให้แก่เพื่อนร่วมงานและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา บุคลากร ปฏิบัติตามเป็นแบบอย่าง รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและให้โอกาสผู้ร่วมงานได้พัฒนา ในรูปแบบต่างๆ

2.4 สมรรถนะที่ 4 การมีวิสัยทัศน์ หมายถึง ความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ ทิศทางหรือแนวทางการพัฒนาองค์กรที่เป็นรูปธรรมเป็นที่ยอมรับและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ การยอมรับแนวคิด/วิธีการใหม่ๆ เพื่อ การพัฒนา

อาจารณ์ ภูวิทยา (2548) ได้นำเสนอสมรรถนะทางการบริหาร ว่าหมายถึง ความสามารถ ในการจัดการที่สะท้อนให้เห็นถึงทักษะในการบริหารจัดการงานต่างๆ ของผู้บริหาร ซึ่ง ประกอบด้วยสมรรถนะ 15 สมรรถนะ ดังนี้ ความเป็นผู้นำ การเก็บไข่ปูหา การวางแผน การจัดลำดับความสำคัญของงาน การวิเคราะห์ธุรกิจ การตัดสินใจ การมีไหวพริบ การสร้างทีมงาน การมobilisieren การบริหารทรัพยากร การคิดเชิงวิเคราะห์ การพัฒนา ผู้ใต้บังคับบัญชา การสอนงาน การติดตามงาน และการบริหารความขัดแย้ง

คณะกรรมการคุรุสภา กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพ ทางการศึกษา โดยได้กำหนดสาระความรู้และสมรรถนะของผู้ประกอบอาชีพผู้บริหาร สถานศึกษาไว้ ดังนี้ (สาขาวิชาเอกการคุรุสภา, 2551)

1. หลักและกระบวนการบริหารการศึกษา ประกอบด้วย

1.1 สาระความรู้

1.1.1 หลักและทฤษฎีทางการบริหารและการบริหารการศึกษา

1.1.2 ระบบและกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาฯลฯ ใหม่

1.1.3 การสร้างวิสัยทัศน์ในการบริหารและจัดการศึกษาฯลฯ

1.1.4 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

1.1.5 บริบทและแนวโน้มการจัดการศึกษา

1.2 สมรรถนะ

1.2.1 สามารถนำความรู้ความเข้าใจในหลักการและทฤษฎีทางการบริหาร

การศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษา

**1.2.2 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการ
การศึกษา**

- 1.2.3 สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของการศึกษา
- 1.2.4 สามารถจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาได้เหมาะสม

2. นโยบายและการวางแผนการศึกษา ประกอบด้วย

- 2.1 สาระความรู้
 - 2.1.1 พื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่มีผลต่อการจัดการศึกษา

การศึกษา

- 2.1.2 ระบบและทฤษฎีการวางแผน
- 2.1.3 การวิเคราะห์และการกำหนดนโยบายการศึกษา
- 2.1.4 การวางแผน พัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 2.1.5 การพัฒนานโยบายการศึกษา
- 2.1.6 การประเมินนโยบายการศึกษา

2.2 สมรรถนะ

- 2.2.1 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำนโยบายการศึกษา
- 2.2.2 สามารถกำหนดคนนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพ

การจัดการศึกษา

- 2.2.3 สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งให้เกิดผลตี ชุมชนต่อการศึกษา สังคมและสิ่งแวดล้อม

- 2.2.4 สามารถนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปปฏิบัติ
- 2.2.5 สามารถติดตาม ประเมิน และรายงานผลการดำเนินงาน

3. การบริหารด้านวิชาการ ประกอบด้วย

- 3.1 สาระความรู้
 - 3.1.1 การบริหารจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 3.1.2 หลักการและรูปแบบการพัฒนาหลักสูตร
 - 3.1.3 การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
 - 3.1.4 หลักและแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศ
 - 3.1.5 กลยุทธ์การนิเทศการศึกษา

3.1.6 การวางแผนและการประเมินผลการนิเทศการศึกษา

3.1.7 ระบบบันทึกวิจัยทางการศึกษา

3.1.8 หลักการและเทคนิคการวัดและประเมินผลทางการศึกษา

3.1.9 สถิติและคอมพิวเตอร์เพื่อการวิจัย

3.2 สมรรถนะ

3.2.1 สามารถบริหารจัดการการเรียนรู้

3.2.2 สามารถพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3.2.3 สามารถนิเทศการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

3.2.4 สามารถส่งเสริมให้มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้

4. การบริหารด้านธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่ ประกอบด้วย

4.1 สาระความรู้

4.1.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับงานธุรการ การเงิน พัสดุ และอาคารสถานที่

4.1.2 การวางแผนควบคุมภายใน

4.1.3 เทคนิคการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา

4.2 สมรรถนะ

4.2.1 สามารถจัดระบบงานสารบรรณ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.2 สามารถบริหารจัดการงบประมาณอย่างถูกต้องและเป็นระบบ

4.2.3 สามารถวางแผนการบริหารและจัดการทรัพยากรากษณ์ในสถานศึกษา ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.4 สามารถพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้

5. การบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย

5.1 สาระความรู้

5.1.1 หลักการบริหารงานบุคคล

5.2 สมรรถนะ

5.2.1 สามารถสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพเข้ามาปฏิบัติงาน

5.2.2 สามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ

5.2.3 สามารถพัฒนาครุและบุคลากร ในสถานศึกษาให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2.4 สามารถเสริมสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครูและบุคลากรในสถานศึกษา

5.2.5 สามารถให้คำปรึกษาและแก้ไขปัญหาการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

6. การบริหารกิจการนักเรียน ประกอบด้วย

6.1 สาระความรู้

6.1.1 คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

6.1.2 ระบบการคุ้มครองเด็กนักเรียน

6.1.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน

6.2 สมรรถนะ

6.2.1 สามารถบริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียน

6.2.2 สามารถบริหารจัดการให้เกิดงานบริการผู้เรียน

6.2.3 สามารถส่งเสริมการจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ในด้าน

ต่างๆ

6.2.4 สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรมและความสามัคคีในหมู่คณะ

7. การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

7.1 สาระความรู้

7.1.1 หลักการและกระบวนการในการประกันคุณภาพการศึกษา

7.1.2 องค์ประกอบของการประกันคุณภาพการศึกษา

7.1.3 มาตรฐานการศึกษา

7.1.4 การประกันคุณภาพภายในและภายนอก

7.1.5 บทบาทของผู้บริหารในการประกันคุณภาพการศึกษา

7.2 สมรรถนะ

7.2.1 สามารถจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

7.2.2 สามารถประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

ของสถานศึกษา

7.2.3 สามารถจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเพื่อรับ

การประเมินภายนอก

8. การบริหารจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ ประกอบด้วย

8.1 สาระความรู้

8.1.1 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

8.1.2 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ

8.1.3 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้

8.2 สมรรถนะ

8.2.1 สามารถใช้และบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาและการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

8.2.2 สามารถประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำมาปรับปรุงการบริหารจัดการ

8.2.3 สามารถส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา

9. การบริหารการประชาสัมพันธ์และความสัมพันธ์ชุมชน ประกอบด้วย

9.1 สาระความรู้

9.1.1 หลักการประชาสัมพันธ์

9.1.2 กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

9.2 สมรรถนะ

9.2.1 สามารถบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารไปสู่ผู้เรียนครูและบุคลากรในสถานศึกษา

9.2.2 สามารถเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมของสถานศึกษาไปสู่ชุมชน

9.2.3 สามารถใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการประชาสัมพันธ์

9.2.4 สามารถสร้างกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนโดยมีเป้าหมายในการเข้าไปช่วยเหลือชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

9.2.5 สามารถรวมทรัพยากรและภูมิปัญญาห้องถังเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษา

การศึกษา

10. คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย

10.1 สาระความรู้

10.1.1 คุณธรรมและจริยธรรมสำหรับผู้บริหาร

10.1.2 จรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

10.1.3 การพัฒนาจริยธรรมผู้บริหารให้ปฏิบัติดนั่นเพื่อส่งเสริมการจัด

10.1.4 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

10.2 สมรรถนะ

10.2.1 เป็นผู้นำเชิงคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติดนเป็นแบบอย่างที่ดี

10.2.2 ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา

10.2.3 ส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้ร่วมงานมีคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสม

สถาบันพัฒนาครุ คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา (สคบศ. 2552) ได้นำแนว

ทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลตามหลักสมรรถนะ (competency-based approach)

มาประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาครุและบุคลากรทางการศึกษา ด้วยการจัดทำฐานแบบสมรรถนะครุ

และบุคลากรทางการศึกษาขึ้น และได้กำหนดสมรรถนะดำเนินการผู้บริหารสถานศึกษา

(principal competency model) ประกอบด้วย 10 สมรรถนะ ดังนี้ การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์

(strategic management) ผู้นำการจัดการเรียนรู้ (learning management leader) การบริหาร

การเปลี่ยนแปลง (change management) จริยธรรม (integrity) การสื่อสารและชูงใจ

(communication and influencing) ความเชี่ยวชาญการบริหารทรัพยากรบุคคล (human

resource management expertise) การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ (problem solving and

decision making) การร่วมแรงร่วมใจ (teamwork) การบริหารจัดการเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

(information technology management for education) และการประเมินและติดตามผลการจัด

การศึกษา (assessing and monitoring educational management)

แนวคิดทฤษฎีการบริหารสถานศึกษา

1. บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษา

การจัดการใดๆจะสามารถดำเนินงานไปได้ดีมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับผู้บริหารและเมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การบริหารและตัวผู้บริหารต้องมีศักยภาพในการบริหารให้ทันเหตุการณ์มีผู้รู้ได้ถ่องถึงความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545 : 7) กล่าวว่าผู้บริหาร

สถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐ และเอกชน

ธีระ รุณเจริญ (2546 : 1) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหารในการนำโรงเรียนให้บรรลุความสำเร็จตามภารกิจและบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน โดยอาศัยความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่เอื้อโดยสภาพ และอาศัยกระบวนการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลและทุกฝ่าย ทุกสถาบันทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องภายนอกสถานศึกษา

สำนักงานเลขานุการครุศาสตร์ (2548 : 3) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคคลซึ่งปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาภายใต้เขตพื้นที่การศึกษาและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาปฐมวัย ขึ้นพื้นฐานและอุดมศึกษา ต่ำกว่าระดับปริญญา ทั้งรัฐและเอกชน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารศึกษา หมายถึง บุคคลที่รับบทบาทการบริหารสถานศึกษา หรือทำหน้าที่ผู้อำนวยการศึกษาโดยอาศัยความรู้ความสามารถและคุณลักษณะเฉพาะตัวเพื่อบรรลุสำเร็จตามภารกิจตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

บทบาทผู้บริหารในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและนำสถานศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน ของสำนักงานตรวจสอบมาตรฐานศึกษาแห่งชาติดังนั้นจึงมีผู้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

ธีระ รุณเจริญ (2545 : 25) ได้กล่าวว่า บทบาทและหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มี 2 ด้าน คือ 1) การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามคุณค่า หลักการ แนวทาง รูปแบบการจัดการศึกษา หลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการบริหาร งานที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายรวมทั้ง บิดา มารดา ผู้ปกครอง องค์กรของรัฐและเอกชน ตลอดทั้ง ชุมชน สมาคม ในสังคม

วิโรจน์ สารรัตนะ และสัมพันธ์ พันธ์พุกนย์ (2545 : 25) ได้กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา มีหน้าที่พัฒนาไปสู่ความเป็นโรงเรียนในสภาพนี้ โดยจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในเชิงพัฒนา จะต้องสร้างโรงเรียนให้เป็นชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ จะต้องสร้างจิตสำนึกรักความเป็นชุมชน จะต้องให้ความสำคัญกับมาตรฐานและการประเมินผล การจัดการเรียนการสอน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจูงใจ การสร้างความมีพันธะผูกพัน และการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานของครุและกระบวนการเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ประกอบ คุณภีด และสิทธิพร ลีมนบิญูรน์ (2545 : 22-23) ได้กล่าวถึงผู้ห้ามโรงเรียน
ของภาครัฐ และเอกชนมีบทบาท หน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. เป็นประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เป็นกรรมการและเลขานุการในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ

รัฐรวมถึงกรรมการ ในคณะกรรมการสถานศึกษาเอกชน

3. เป็นผู้บังคับบัญชาครุและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. บริหารกิจการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎระเบียบ

ซึ่งบังคับทางราชการ และของสถานศึกษา รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา
หรือของหน่วยงาน

5. ประสานการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมรวมทั้ง

ควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุสถานที่และทรัพย์สินของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน
ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และซึ่งบังคับของทางราชการ

6. เป็นผู้แทนของสถานศึกษา หรือหน่วยงานในการทั่วไปรวมทั้งการจัดทำ

นิติกรรมสัญญาของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน ตามเงื่อนไขประมวลที่สถานศึกษาหรือ
หน่วยงานได้รับ

7. จัดทำรายงานกิจการประจำปีเกี่ยวกับกิจกรรมของสถานศึกษาหรือหน่วยงาน

เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา

8. อนุมัติประกาศนียบัตรและวุฒินิบัตรของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

9. ปฏิบัติงานอันตามที่ได้รับมอบหมายรวมทั้งงานอื่นที่กระทรวงอุบมาย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 64-72) ได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนไว้

4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ
การบริหารงานทั่วไป ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.3 การวัดผล ประเมินผล และเพิ่มโฉนดการเรียน

1.4 การวิจัยเพื่อคุณภาพการศึกษา

1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา

- 1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- 1.7 การนิเทศการศึกษา
- 1.8 การแนะนำการศึกษา
- 1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 1.10 การส่งเสริมต้านวิชาการแก่ชุมชน
- 1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
2. การบริหารงานงบประมาณ
 - 2.1 การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 2.2 การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.3 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผล

การดำเนินงาน

- 2.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา
- 2.5 การบริหารการเงิน การเบิกจ่ายเงิน การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน นำส่ง การโอนเงิน การกันเงินไว้เบิกข้ามปีเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด
 - 2.6 การบริหารบัญชี
 - 2.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์
3. การบริหารงานบุคคล
 - 3.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
 - 3.2 การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
 - 3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
 - 3.4 วินัยและการรักษาวินัย
 - 3.5 การออกจากราชการ
4. การบริหารงานทั่วไป
 - 4.1 การดำเนินงานธุรการ
 - 4.4 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
 - 4.3 การพัฒนาระบบและเครื่องข่ายข้อมูลสารสนเทศ
 - 4.4 การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
 - 4.5 การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร

4.6 งานเทคโนโลยีสารสนเทศ

4.7 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป

4.8 การคูดéraการสถานที่และสภาพแวดล้อม

4.9 การจัดทำสำเนาในผู้เรียน

4.10 การรับนักเรียน

4.11 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตาม

อัชญาศัย

4.12 การส่งเสริมงานกิจการนักเรียน

4.13 การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา

4.14 การส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาของบุคคลชุมชน

องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.15 การจัดระบบควบคุมภายใน

4.16 งานบริหารสาธารณะ

4.17 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น ๆ

คำรับรอง พล.โภชน์ (2549 : 6) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาว่าการจัดการศึกษาของประเทศไทยบรรลุผลตามเป้าหมายที่ต้องการ แต่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประเทศ ดังนี้
 1. ต้องอาศัยกลไกการจัดการการศึกษาที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด
 2. เป็นกลไกที่เลือกที่สุด แต่สำคัญที่สุดที่จะหล่อหลอมคุณภาพประชาชนของประเทศไทย คือ
 3. สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบสูงสุดในสถานศึกษา จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารจัดการศึกษาในสถานศึกษา
 ในระยะที่ผ่านมาการบริหารการจัดการศึกษาในสถานศึกษา จะมุ่งเน้นเฉพาะนักเรียน
 นักศึกษาที่อยู่ในสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยใช้การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) แต่ก็ไม่เพียงพอ เพราะเน้นเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน (Schooling System) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขยุคปัจจุบันจึงควรมีบทบาทค้านการจัดการศึกษาในสถานศึกษาใหม่ โดยสถานศึกษาต้องดำเนินถึงการจัดการศึกษาระบบโรงเรียน (Non Formal System) และการศึกษาตามอัชญาศัย (Informal System) รวมทั้งการเตรียมการเที่ยวบิน โอนผลการเรียน ระหว่างรูปแบบต่างๆ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขยุคใหม่ จึงต้องเข้าใจและมองเห็นความเชื่อมโยงของการศึกษาในองค์รวมทั้งระบบอย่างชัดเจน บทบาทผู้บริหารที่สำคัญมี 4 ประการ ดังนี้

1. การกำหนดหลักการและแนวทางในการจัดการศึกษา สถานศึกษาต้องกำหนดและยึดหลักการในการจัดการศึกษา ตามเจตนาการณ์ของพระราชนูญติการศึกษาแห่งชาติโดยต้องยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตามองค์ได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ รวมทั้งการศึกษาต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมสมการจัดการเรียนการสอน ตามพระราชนูญติการศึกษา แห่งชาติกำหนดให้กระทรวงประจำยำนาด การบริหารและการจัดการศึกษา การบริหารงาน วิชาการ การบริหารงานทั่วไป ไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารงาน วิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด สำหรับสถานศึกษาต้องปฏิบัติ

2. การจัดกระบวนการเรียนรู้ พระราชนูญติการศึกษาแห่งชาติ ได้บัญญัติความสำคัญ ของการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้อย่างมาก โดยเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปูกຸກົງຝຶ່ງ จิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข รู้จักรักนາมและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักนາม ผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศिलปะวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาสถานศึกษา ภูมิปัญญาไทย และความรู้เป็นสากลตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมมีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักรักนາม ไม่ว่าจะเป็นคริสต์ศาสนา ฟิร์ส และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัด nefio อาหารและกิจกรรม ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ฝีกหักษะ กระบวนการคิด การจัดการเชิงสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้คิดเป็นทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่อง จัดการเรียน การสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปูกຸກົງຝຶ່ງ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ ผู้สอนสามารถจัดบรรยายภาษาศาส�판เวດส้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้

3. การประกันคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาในยุคใหม่นี้ ได้มุ่งเน้นไปที่คุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ พระราชนิยมปฏิการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการกำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายใน และระบบประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายนอก สถานศึกษา และให้อธิบายว่าการประกันคุณภาพภายนอก เป็นส่วนหนึ่งของการบูรณาการ บริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อร่วมการประกันคุณภาพภายนอก

จากสาระสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ดังกล่าวข้างต้น ผู้บริหาร สถานศึกษาจึงต้องตระหนักว่าในการบริหารการศึกษานั้นย่อมมุ่งหวังให้เกิดความเจริญของงาน ในตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลผลิตทางการศึกษาจะต้องมีเกณฑ์มาตรฐานของชาติ (National Benchmark) ในการวัดมีมาตรฐานกลางที่ทุกฝ่ายยอมรับ ให้ โดยมีแบบทดสอบกลางของชาติ (National Test) ซึ่งเป็นเครื่องมือวัดตามระดับช่วงชั้น การจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพจะนำไปสู่การประกันคุณภาพ (Quality Assurance) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องติดตาม รูปแบบวิธีการในการประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งการประกันคุณภาพภายนอก และการเตรียม รับการประกันคุณภาพภายนอก การจัดการศึกษาขุ้นใหม่ต้องมีการประกันคุณภาพให้แก่ ประชาชนซึ่งเป็นผู้รับบริการว่า เมื่อได้ผ่านกระบวนการจัดการ (Transformation Process) สามารถสร้างผลผลิตด้านการศึกษา (Output) ให้มีคุณภาพตามที่สังคมต้องการ คือ เป็นคนดี ตามมาตรฐานความดีของสังคมส่วนใหญ่ เป็นคนเก่งที่พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ พึงตนเองได้และมีความสุขในชีวิตตามอัตลักษณ์ รวมทั้งสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้

4. การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นับว่าเป็นมิติใหม่ที่กฎหมายได้กำหนดให้ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาจะจัดการศึกษาโดยถูกต้อง ไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ดังที่ได้มีการบัญญัติไว้ในพระราชนิยมปฏิการศึกษา แห่งชาติว่าสถานศึกษาหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต้องจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ได้ทุกเวลา และทุกสถานที่ ประสานความร่วมมือกับบุคลากร นารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ รวมทั้งให้หน่วยงานทางการศึกษาระดับทรัพยากร บุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยการนำประสบการณ์ความรับรู้ ความจำนาัญ และภูมิปัญญาสถานศึกษาของบุคคลดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์

ทางการศึกษา นอกจากนั้นยังกำหนดให้มีการระดมทรัพยากรและการลงทุนด้านงบประมาณ การเงินและทรัพย์สิน ทั้งจากรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ สถาบันสังคมอื่น มาใช้จัดการศึกษา การศึกษาเป็นภารกิจเพื่อคนทุกคน ดังนั้นทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตรวจสอบหาความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัยในการบริหาร รวมทั้งภูมิปัญญาสถานศึกษาเป็นรายเห้ห้าที่ทำให้ชุมชนอยู่รอด เพื่อนำมาในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หลักการมีส่วนร่วม (Participation) จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องศึกษาหาจุดร่วมที่เหมาะสมในแต่ละเรื่อง แต่ละกิจกรรม และแต่ละบุคคลที่ควรเข้ามามีส่วนร่วม และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการเข้าร่วมซึ่งแต่ละสถานศึกษาอาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละสถานศึกษา ในการจัดการศึกษาไม่มีสูตรสำเร็จในการบริหารการศึกษาที่จะไปปรับเปลี่ยนผู้บริหารสถานศึกษาและทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จได้

จากเอกสารดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการเป็นผู้ให้การส่งเสริมการจัดกิจกรรมในโรงเรียน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครู การมีส่วนร่วมของบุคคลและองค์กรอื่น การใช้หลักสูตร งานสารสนเทศ งานประกันคุณภาพ การนิเทศติดตาม การส่งเสริมช่วยเหลือด้วย การประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะมีผลทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเป็นหัวข้อที่มีผู้สนใจศึกษามานานแล้วตั้งแต่ตอนถึงปัจจุบัน พบว่า นักประชัญญ์และนักวิชาการแต่ละคนต่างศึกษาผู้นำตามแต่บุนทึกต่างๆ ซึ่งพอจะแบ่งการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำสรุปได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

2.1 ทฤษฎีลักษณะผู้นำ (Trait approach)

เป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ที่มีในตัวผู้นำ ในระยะเริ่มแรก สโตกคิลล์(Stogdill, 1974 : 74-75) ได้นำคุณลักษณะ 124 ประการมาสรุปและลงความเห็นว่า ภาวะผู้นำต้องมีดังนี้ เป็นผู้แข็งแรง มีร่างกายเป็นสิ่งที่มีพื้นฐานทางสังคมที่ดี เป็นผู้มีสติปัญญาและมีความสามารถ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรับผิดชอบและสามารถร่วมมือกับคนอื่นได้ ระยะต่อมา ยุคล์ (Yukl, 1998 : 145 – 154) ได้จำแนกคุณลักษณะภาวะผู้นำออกเป็น 3 กลุ่มคือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านการงาน ด้านทักษะ

วันดี อภิรักษ์ธนากร (2555) กล่าวถึงภาวะผู้นำ 5 ระยะว่าสิ่งที่ควรทำที่สุดใน การเป็นผู้นำ

ระดับที่ 1 ตำแหน่งหน้าที่ เป็นจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้นำและพัฒนาตนเอง
 ระดับที่ 2 การยอมรับ เน้นสร้างความสัมพันธ์กับทีมงาน เพื่อให้ได้การยอมรับ
 ระดับที่ 3 การสร้างผลงาน แสดงให้มือให้เห็น พร้อมกับสร้างผลงานออกมาน
 ระดับที่ 4 การพัฒนาคน มุ่งพัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ
 ระดับที่ 5 จุดสูงสุด เป็นผู้นำที่สมบูรณ์แบบ

2.2 ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral approach) เป็นกลุ่มที่เน้นการศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมของผู้นำแสดงออกมา ว่าจะมี 2 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับคนหรือ กลุ่มคน และ 2) รูปแบบที่เกี่ยวข้องกับคนกับงานสามารถสรุปรวมการศึกษาคืบคลาน ได้ดังนี้

2.2.1 การศึกษาภาวะผู้นำที่รัฐนิยมิแกน พนพุติกรรมผู้นำพื้นฐาน 2 แบบ กลุ่มนิยมิแกน เรียกว่า แบบมุ่งตัวงาน คือ พฤติกรรมผู้นำที่เน้นการทำงานและความสำเร็จของ งานเป็นหลัก ผู้นำจะไม่ค่อยคำนึงถึงความรู้สึก หรือสภาพจิตใจของผู้ปฏิบัติงานมากนัก แบบมุ่งตัวคน คือ พฤติกรรมผู้นำที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปฏิบัติงาน ผู้นำจะ คำนึงถึงสภาพจิตใจทุกๆ สุขและสวัสดิการ

2.2.2 การศึกษาภาวะผู้นำที่รัฐ ไอ ไอ ไอ งานศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้แบ่งการวัด พฤติกรรมของผู้นำออกเป็นสองด้าน คือ 1) มิติกิจสัมพันธ์ (Initiating Structure) จะเป็น พฤติกรรมผู้นำที่ครอบคลุมไปถึงความสัมพันธ์ของผู้ใต้บังคับฯ กำหนดรูปแบบขององค์กร ช่องทางการสื่อสารและวิธีการดำเนินงาน 2) มิติมิตรสัมพันธ์ (consideration) จะเป็น พฤติกรรมผู้นำที่แสดงออกถึงความเป็นเพื่อน ความไว้วางใจ ความอบอุ่น ความสนใจ และ ความเคารพในความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก

2.2.3 ตาข่ายภาวะผู้นำ เป็นการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับพฤติกรรมผู้นำที่ มุ่งงานและมุ่งคน ตาข่ายภาวะผู้นำคือตาข่ายคลึงกับผลการศึกษาที่รัฐ ไอ ไอ ไอ แต่ตาข่ายนี้สามารถ จำแนกภาวะผู้นำออกไปถึง 81 รูปแบบ (9×9) มีรูปแบบที่สำคัญ 5 รูปแบบ คือ

- 1) รูปแบบ 1,9 การบริหารสไมล์ (Country Club) มุ่งตอบสนอง ความต้องการของสมาชิก เพื่อนำไปสู่ความสนับนิ่ง ความเป็นมิตร บรรยายกาศที่ดี
- 2) รูปแบบ 1,1 การบริหารแบบบ้ำแย่ (Impoverished) ใช้ความพยายามใน การสนับสนุนสมาชิกเพื่อทำงานให้ได้ผลที่ต้องการอยู่ในระดับต่ำ
- 3) รูปแบบ 5,5 การบริหารทางสายกลาง (Middle-Of-The-Road) มุ่งความพอดี คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการปฏิบัติงานกับข้อจำกัด

4) รูปแบบ 9.9 การบริหารเป็นทีม (Team) เน้นความสำเร็จของงานมากจากความมีพันธะผูกพันของสมาชิก พึงพาซึ่งกันและกันเพื่อบรรลุคุณภาพองค์กรและนำไปสู่ความสัมพันธ์ระหว่างความไว้วางใจและการยอมรับ

5) รูปแบบ 9.1 การบริหารใช้อำนาจและการเชื่อฟัง (Authority-Compliance) ประสิทธิภาพในการทำงานมาจากการจัดสภาพของงานที่ปักข้อด้านมุขย์ได้รับความสำคัญในระดับคำ

2.3 ทฤษฎีด้านสถานการณ์ (Situational Or Contingency Approach) เป็นกลุ่มที่เน้นศึกษาสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ กลุ่มนี้พยายามตอบคำถามว่า ผู้นำต้องเรียนรู้สถานการณ์อะไรบ้าง เพื่อที่จะนำคนอื่นได้ ครอบคลุมไปถึงแนวคิด 4 ประการ คือ คุณลักษณะของผู้นำ (Traits of Leaders) สภาพของสถานการณ์ (Characteristics of Situation) พฤติกรรมของผู้นำ (Behaviors of Leader) และประสิทธิผลของผู้นำ (Effectiveness Of The Leader) ได้ข้อสมมติฐานเบื้องต้น 2 ประการ คือ ประการแรก คุณลักษณะของผู้นำและสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมผู้นำที่มีประสิทธิผล ประการที่สอง ปัจจัยทางด้านสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมีประสิทธิผล แนวคิดตามสถานการณ์จึงจำเป็นต้องคืนหาเงื่อนไขหรือตัวแปร ที่เป็นสถานการณ์ ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างคุณลักษณะผู้นำ พฤติกรรมผู้นำ และหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงาน จะเห็นว่าในสถานการณ์ที่นั่งแบบของผู้นำแบบหนึ่งจะประสบกับความสำเร็จ และในสถานการณ์อื่นก็ต้องใช้แบบของผู้นำที่แตกต่างกันออกໄไปจึงจะบรรลุความสำเร็จ สามารถสรุปได้ ดังนี้

เออร์เซ, และบลานชาร์ด (Hersey. & Blanchard. 1993 : 103) เสนอแนะว่าผู้ที่ประสบความสำเร็จจะต้องปรับรูปแบบภาวะผู้นำของตนให้สอดคล้องกับวุฒิภาวะของผู้นำ โดยความพร้อมของผู้นำวัดได้จาก ความสามารถ ความเต็มใจและความมั่นใจในการทำงาน ผู้นำสามารถปรับรูปแบบภาวะผู้นำได้ 4 แบบคือ ผู้นำแบบสั่งการ (telling) ผู้นำแบบխ่ายความคิด (selling) ผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (participating) และผู้นำแบบมอบหมายงาน (delegating)

กวี วงศ์พุฒ (2542 : 114-115) ได้สรุปคุณสมบัติผู้นำที่ดี ที่ผู้นำควรพึงมีพัฒนามาให้มี หรือเสริมสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้นำ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ ผู้นำต้องเป็นผู้มีความคิดกว้าง โกลและลึก เป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการใช้ภาษา มีความคิดริเริ่ม เป็นคนคล่อง มีความสำเร็จใน ด้านวิชาการ หรือด้านการบริหาร มีความรับผิดชอบ มีความอดทน สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ มีฐานะดีทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม มีระดับจิตใจสูง

สรุปจากแนวคิดต่างๆ ได้ว่า รูปแบบของภาวะผู้นำมีความคล้ายคลึงกัน คือ ด้านงาน หรือด้านคน แต่แตกต่างกันในการเรียกชื่อและรายละเอียดคลิกลับบอย เช่น ด้านเกี่ยวกับงาน มีชื่อเรียก ดังนี้ แบบเหตุการ ผู้นำแบบควบคุมดูแล แบบมุ่งงาน แบบบงการ แบบบุ่งผลผลิต แบบสั่งการ ส่วนด้านที่นอกเหนือจากมุ่งงานหรือมุ่งคนนั้น จะมีรายละเอียดคลิกลับบอยแตกต่าง กันออกไป เป็นแนวคิดที่เกิดจากการนำด้านมุ่งงานและด้านมุ่งคนมาบูรณาการ โดยใช้ ลักษณะผู้นำทั้ง 2 ในระดับที่แตกต่างกัน และอาจเรียกชื่อผู้นำเป็นลักษณะรวมๆ เช่น แบบมุ่ง ประสิทธิผล แบบประสานประโยชน์ หรืออาจเรียกผู้นำเป็นหลายแบบ ขึ้นอยู่กับมุ่งงานมาก หรือน้อย และมุ่งคนมากหรือน้อย ในสัดส่วนที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

1. ความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานมากที่สุดคือผู้บริหาร สถานศึกษาจะมีคุณภาพและประสิทธิภาพเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับคุณลักษณะและความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ใดได้กล่าวถึงความหมายของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้หลายท่านดังนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 253) ให้ความหมายคำว่า “คุณลักษณะ” คือ เครื่องหมายหรือสิ่งที่ซึ่งให้เห็นถึงความดีหรือลักษณะประจำตัวของบุคคล คำว่า “พึงประสงค์” หมายถึง ต้องการ อยากได้ มุ่งหมาย มุ่ง (พจนานุกรมฉบับ ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542, 2546 : 253)

ดังนั้นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่ปรากฏออกมายให้เห็น เป็นไปตามความต้องการหรือความมุ่งหมายของบุคคลทั่วไป

ส่วน สายศ., และอังคณา สายศ. (2543 : 39-59) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่ต้องการให้มีหรือเกิดขึ้นในบุคคลที่ประณานั้น คุณลักษณะนี้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ

1. พุทธิพิสัย เป็นพุตติกรรมที่มุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะด้านความสามารถ

ทางสติปัญญา

2. จิตพิสัย เป็นพุตติกรรมที่มุ่งเน้นให้มีคุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิด

ทางจิตใจ

3. ทักษะพิสัย เป็นพุตติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถใน เศรษฐกิจการ

กล่าวมาสรุปได้ว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคลที่อ่อนไหว เกิดขึ้นกับบุคคลที่ประณาน ลักษณะนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถทางศิลปะ ความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ ก่อให้เกิดคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ

2. ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

สิ่งสำคัญที่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคือคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อให้การดำเนินกิจการในการบริหารและบริหารสถานศึกษาได้ราบรื่น ไม่ส่อไปสู่ความเริ่มก้าวหน้า และ มีคุณภาพซึ่งมีผู้รู้ก่อตัวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

ธีระ รุญเจริญ (2545 : 63) ได้กล่าวถึงความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษาว่า ความรวดเร็วในการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านทรัพยากร สังคม และ เทคโนโลยี ก่อให้เกิดความลับซับซ้อนและปัญหาอย่าง ไม่มีที่สิ้นสุด ในการดำเนินการ ในสถานการณ์ดังกล่าว จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ ความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรม จริยธรรม จึงจะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามมาตรฐานที่คาดไว้

สุนัน ออมรัตน์ (2547 : คำนำ) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ในสิ่งพิมพ์ของสำนักงานเลขานุการสถานศึกษา เรื่องก洋洋มิตรนิเทศสำหรับผู้บริหารกลุ่มที่ในการนิเทศเพื่อการสร้างโรงเรียนให้เข้มแข็ง ว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้จึงอยู่ที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาเป็นสำคัญบุคคล สำคัญที่จะทำให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จดังกล่าวได้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรก เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ครูอาจารย์ในสถานศึกษาของตนสามารถจัดกิจกรรมการเรียน การสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วันทนนา เมืองจันทร์ (2549 : 31) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาว่า มีความจำเป็นที่ผู้บริหารทุกคนต้องทราบนัก เพราะ ต้องบริหารงานบริหารคน และบริหารตนให้พร้อมที่จะเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการรับการยกย่องว่าเป็นผู้บริหารที่ดี ทั้งนี้ เพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาที่มุ่งเน้นต่อการให้ความสำคัญกับผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเป้าหมายของหลักสูตร

สรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารนั้น มีความสำคัญและจำเป็น ผู้บริหารควรต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ มีภาวะเป็นผู้นำ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษยสัมพันธ์กับทุกคนเป็นนักประสานงานที่คิด บริหารแบบมีส่วนร่วม มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความโปร่งใส และมีคุณธรรมจริยธรรม ครอบคลุม จึงจะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายเป็นที่ยอมรับและสร้างสรรค์ทางด้านบุคคลทั่วไป

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารหรือผู้นำในหน่วยงานเด็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อความสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง บางครั้งการจัดองค์การเมืองไม่เรียบร้อยถูกต้องอยู่บ้างก็อาจได้รับผลกระทบสูง ได้ หากผู้บริหารมีคุณลักษณะที่คิด แต่ถ้าคุณลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำของผู้บริหารไม่คิด แม้การจัดองค์การถูกต้องหรือดีเพียงใดก็ตาม ผลงานที่เกิดขึ้นของหน่วยงานนั้นๆ ย่อมสมบูรณ์ได้ยาก ดังนั้นผู้บริหารหรือผู้นำจะต้องมีคุณสมบัติเหมาะสม มีพฤติกรรมในการนำที่ถูกต้องเหมาะสม เพราความสำเร็จของงานทุกค้านขององค์การ ขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งจะวนิจฉัยสั่งการ หรือตัดสินใจแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพ ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร โดยได้มีนักวิชาการ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ(2543 : 56) ได้ระบุถึงคุณลักษณะที่ผู้บริหารควรมีและเป็นคุณลักษณะที่จะทำให้วิชาชีพการเป็นนักบริหารประสบผลสำเร็จดังนี้

1. เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด มีความรู้ทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ และเป็นปัจจุบันเสมอ
2. มีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้ดี
3. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์และมีความยุติธรรม
4. เป็นผู้อุทิศเวลาให้กับหน่วยงานอย่างแท้จริง และเข้าร่วมอาชีวศึกษาในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

5. เป็นผู้มีจินตนาการสูงและถ้าตัดสินใจในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สูตรหัดดี ปะเช (2543 : 9-10) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษามีอาชีพในยุคปฏิรูปการศึกษา ที่มีการเปลี่ยนแปลงบริบทต่างๆ ไปอย่างมากภายในปัจจุบัน ว่าควรมีลักษณะพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. มองกว้าง ไกลอย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ (Vission) สามารถที่จะกำหนดกลยุทธ์ในการบริหาร (Strategic Management)
2. สามารถที่จะวิเคราะห์สถานการณ์ (Analyze Situation) เพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายและนโยบายได้อย่างเหมาะสม
3. ไวต่อการรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งสังคมภายนอกและภายในองค์กร ทั้งในและนอกเขตพื้นที่การศึกษาร่วมทั้งรู้จักวิเคราะห์ความเชื่อถือของข้อมูลข่าวสารที่ได้รับมา มีกิจวิยา
4. ความสามารถในการจัดระบบการสื่อสารให้ได้ผล (Effective communication) เพื่อ เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ให้ทั่วถึงทุกรายคันขององค์กร หน่วยงาน / สถานศึกษา ผู้บริหาร การศึกษามืออาชีพต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี สารสนเทศ (It) เป็นอย่างดี
5. ความสามารถในการบริหารทรัพยากรบุคคล (Human Resources Management) ต้องสามารถวางแผนบุคคล สรรหา คัดเลือก กำหนดระบบบุคคล ความก้าวหน้าในอาชีพ การพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อให้ทราบแนวคิด ทัศนคติต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น และนำมาเป็น ข้อมูล ในการบริหารทรัพยากรบุคคล
6. มีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร สามารถที่จะเป็นแบบอย่างที่ดี ในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาใช้เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ตัวแห่งหน้าที่การทำงาน แสวงหาผลประโยชน์ ให้ตนเองไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม เช่นเดียวกับ ถวิต อรัญเวศ (2544 : 17 – 18) ได้ให้บรรณะนักบริหารมืออาชีพว่าควร จะมีลักษณะดังนี้
 1. กล้าตัดสินใจ การตัดสินใจเป็นคุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของนักบริหาร นักบริหารมืออาชีพ ต้องมีข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจหรือวินัยยั่งยืน การ เป็นคนที่สุขุม รอบคอบ มีเหตุมีผลในการตัดสินใจ
 2. ไวต่อข้อมูล นักบริหารมืออาชีพ จำเป็นต้องเป็นคนที่ทันสมัย ไวต่อข้อมูลหรือ การเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ขณะนี้จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ติดตามข่าวสารต่างๆ อยู่เสมอ
 3. เพิ่มพูนวิสัยทัศน์ นักบริหารมืออาชีพจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์อันกว้างไกล สามารถมองเห็นภาพ ในอนาคตและแนวทางที่จะแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี
 4. ซื่อสัตย์และสร้างสรรค์ผลงาน คือ จะต้องเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริต และมี การสร้างสรรค์ผลงาน ให้ปรากฏต่อสายตาเพื่อร่วมงานอยู่เสมอ

5. ประธานสิบพิศ นักบริหารมืออาชีพจำต้องเป็นบุคคลที่สามารถประสานงานกับหน่วยงาน หรือบุคคลต่างๆ ได้เป็นอย่างดี สามารถไกล์เกลี่ยข้อกรณีพิพาทได้ และสามารถขัดปีดเป้าปัญหา ต่างๆ ในหน่วยงานได้

6. คิดสร้างสรรค์วิธีการทำงานใหม่ๆ จะต้องคิดหาวิธีการทำงานแบบใหม่ๆ อยู่เสมอ

7. จูงใจเพื่อนร่วมงาน จำเป็นต้องมีบุคคลที่สามารถโน้มนำหัวหรือจูงใจเพื่อนร่วมงานให้เกิดความกระตือรือร้น ในการทำงาน และมีความรับผิดชอบต่องานสูง ประเมินผล การปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม รู้จักให้การช่วยเหลือ ให้รางวัลหรือบำเหน็จความชอบ

8. ทนทานต่อปัญหาและอุปสรรค จะต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อปัญหาอุปสรรคที่กำลังเผชิญ และพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อการแก้ไขปัญหาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยอย่างสันติสุข ไม่หนีปัญหา และไม่หมกหมุนปัญหาไว้

9. รู้จักยึดหยุ่นตามเหตุการณ์ นักบริหารมืออาชีพจะต้องรู้จักยึดหยุ่น และอ่อนตัวตามเหตุการณ์นั้นๆ ไม่ตึงเกินไปหรือไม่หย่อนเกินไป บางครั้งก็ต้องคำนึงการในสายกลาง แต่ในบางครั้งต้องมีความเด็ดขาด

10. บริหารงานแบบมีส่วนร่วม จะต้องบริหารงานแบบให้ทีมงานมีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ

สมบัติ บุญประเคน (2544 : 20 – 21) ได้แสดงทรงคนะเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร ในบุคคลปฏิรูปการศึกษา ไว้ว่า แบบผู้บริหารในบุคคลปฏิรูปการศึกษาจะต้องประกอบด้วย 6 ประลักษณ์ดังนี้

1. ปฏิรูปการทำงานของผู้บริหารแบบนี้จะเป็น นักคิด นักพัฒนา ปรับเปลี่ยน หน่วยงาน และพัฒนางานตลอดเวลา การดำเนินงานต้องทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ผู้ใต้บังคับบัญชาจะต้องกระตือรือร้นในการทำงานอยู่เสมอ

2. ประชาธิปไตย เป็นการบริหารงานที่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชาจะต้องสนับสนุนกันครั้งทาง ทางแนวทางที่พึงประสงค์ให้ได้ ผู้บริหารจะต้องตัดสินปัญหาที่ไม่มีทางออกให้ได้ ผู้บริหารจะต้องมีบุคลิกภาพ และการทำงานเป็นประชาธิปไตย จึงจะเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงาน

3. ประธาน เป็นลักษณะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพมาก ทำตนเป็นแบบอย่างที่คี การทำงานจะดำเนินต่อเนื่องของงานเป็นลำดับ รู้จักใช้ความสามารถ ของผู้ใต้บังคับบัญชา

ให้เป็นประกายมากที่สุด มีความสัมพันธ์กับผู้ได้บังคับบัญชาดีมาก ให้เกียรติปูนบำเหน็จ
รางวัล และยกย่องอย่างสมศักดิ์ศรี ไม่แย่งเอาผลงานของผู้ได้บังคับบัญชา

1. ประนีประนอม บุคลิกลักษณะของผู้บริหารแบบนี้ จะพยายามไม่ให้
ผู้ได้บังคับบัญชาเกิดความขัดแย้ง ในหน่วยงาน จะอะลุ่มอ่อนโยนตลอดเวลา สิ่งใดที่พอยอมได้
ก็จะยอม ไม่ติดใจกับบัญชา

2. ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารลักษณะนี้จะมีบุคลิกที่ว่าจะทำอะไร จะผูกที่ไหนจะเป็น
เรื่องสำคัญทุกเรื่อง มีความสามารถในการโน้มน้าวງูใจสูง มีมนุษยสัมพันธ์ดี การทำงานจะ
สนับสนุน ให้ทุกคนทำรายงาน และ นำรายงานมาประชาสัมพันธ์

3. ประชาสัมภានห์ ผู้บริหารลักษณะนี้จะให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกเรื่อง เป็น
ห่วงเป็นใจตลอดเวลา จะประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อขอความช่วยเหลือผู้ร่วมงาน การ
พัฒนาบุคลากรจะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในอาชีพ และครอบครัวอยู่
เสมอ มีการให้อภัยเพื่อนร่วมงาน ไม่มีการตักเตือนอย่างรุนแรง ผู้ร่วมงานจะมีความสุขมากใน
การทำงาน เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน

สุพล วงศินธ์ (2545 : 29 – 30) ได้สรุปคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาใน
ยุคปัจจุบันการศึกษา ไว้ว่า

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล

2. มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย ใช้หลักเหตุผลในการบริหารงาน

3. มีจิตสำนึกรักในความมุ่งมั่น

4. ใจกว้าง เปิดโอกาสให้ครูมีเสรีภาพในการคิด

5. ปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา

6. มีศักยภาพในการจัดการระบบบริหาร โรงเรียน โดยการนำระบบคุณธรรมมาใช้ใน
โรงเรียนสร้างขวัญกำลังใจให้ครู มีกำลังใจที่จะเป็นครูดี ครูเก่ง ครูที่ปรึกษา (Mentor)

เคลินช์ หาญกล้า (2545 : 44) กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาจะสามารถนำไปที่น้ำหน้าให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ความมีลักษณะดังนี้

1. มองเห็นคุณมุ่งหมายขององค์การและสามารถอย่างชัดเจน

2. ต้องมีความนับถือและมีความศรัทธาในสามารถทุกคน

3. มีความรู้สึกไวต่อสถานการณ์

4. มีความจริงใจ

5. มีพลังและความกระตือรือร้นพร้อมทั้งความกล้า

6. เปิดเผยแพร่ไปต่างๆ
7. มีความรับผิดชอบสูง
8. มีความมั่นใจตนเอง
9. มีความชำนาญในงานที่ทำ
10. มีอารมณ์ขันและสนุกสนานในบางโอกาส

สำนักพัฒนาการฝึกหัดครุ (2546 : 106) ได้เสนอคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ไว้ 9 ประการ คือ

1. เป็นกันเอง เป็นคนใจกว้าง ไม่ถือศ้า กล้าได้กล้าเสีย
2. มีความยุติธรรม เป็นคนตรงไปตรงมา เสมอต้นเสมอปลายมีความเป็นอยู่อย่างง่ายๆ แต่มีระเบียบวินัย
3. แนะนำ ชี้แจง สอนผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทำงานให้ดีเสมอ คือ เป็นผู้สอนเก่ง ถ่ายทอดวิธีการทำงานเก่ง
4. เป็นผู้นำใจต่อผู้อื่น เป็นคนเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา ถูกรักษาสุขของผู้ใต้บังคับบัญชา
5. เห็นคุณค่าของคนเป็นคนมองโลกในแง่ดี ควบคุมอารมณ์ของตนเองให้ดี
6. มีเหตุจุงใจ พุดเก่ง มีวากศิลป์ดี ไม่ถืออำนาจบ่ามตรใหญ่ ไม่ลั่งการใด ๆ โดยผลการบังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถประเมิน
7. ไม่พยายามโทรศัพท์ เป็นคนมองโลกในแง่ดี เข้าใจคนอื่น ยิ้มแย้มแจ่มใส ไม่โกรธผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นคนมีความรับผิดชอบสูง เวลาไม่ป่วยหาย เกิดขึ้นจะมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา
8. ไม่เป็นคนสร้างปัญหา ปากป้องผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่เอาตัวรอดแต่เพียงผู้เดียว
9. มีความสามารถในการทำงานเป็นทีมสูง มีศักดิ์ปะในการจูงใจให้คนทำงานสูง มีระเบียบวินัย

เช้าส์, และ 豪渥ลล์ (House, & Howell. 1992 : 81 – 97) กล่าวว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารมีดังนี้

1. มีผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน
2. มีคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. มีพลัง
4. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

5. ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม

6. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

7. ตลอด่องคุณภาพทางสังคมของผู้ร่วมงาน

ยุลล์ (Yukl, 1998 : 145 – 154) ได้จำแนกคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร

ออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. ด้านบุคลิกภาพ เป็นความสัมพันธ์กันระหว่างอารมณ์กับการแสดงออก บุคลิกภาพ

ที่ดีจะมีผลดีกับการสร้างผลงานในสังคมบุคลิกภาพ

2. ด้านการชูงใจ เป็นการสร้างแรงผลักดันภายในของบุคคลให้ปฏิบัติงานตามที่

ต้องการหลักการพื้นฐาน คือ ต้องให้ตรงประเด็น ต้องทำอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง

บทบาทขั้นพื้นฐานของการชูงใจคือการอธิบายชี้แจงให้คนอื่น ได้รู้จักเดือกวิธีการทำงานให้
ประสบผลสำเร็จ

3. ด้านทักษะ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำคือ ทักษะและประสบการณ์จะ
ทำให้งานของผู้นำประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมชมชอบจากบุคคลอื่น

สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำสถานศึกษาสู่
ความสำเร็จตามเป้าหมายได้นี้น เมื่อผู้บริหาร ได้รับความครวதจากครุภู่สอนและบุคคลอื่น
จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงจะทำให้การบริหารงานสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนจาก
ผู้ร่วมงานจนบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

จากแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ผู้วัยสนิใจที่จะวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร
สถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 มี 4 ด้าน ดังนี้
ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรม
จริยธรรม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้บริหาร เป็นบุคคลที่สำคัญซึ่ง
ทำหน้าที่ในการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ใน
ปัจจุบันและอนาคต การมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถในการบริหาร
ด้านภาวะผู้นำ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหาร
สถานศึกษา ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ

1.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

สุนีล์ บุณฑิม (2542 : 38) ได้กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะส่วนรวมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ในแต่ละบุคคล อันได้แก่ คุณลักษณะทางกาย ทางสติปัญญา ทางอารมณ์ และทางสังคม ลักษณะประจำตัวนี้แสดงออกได้ทั้งทางระบบจิต อันได้แก่ ความคิดความรู้สึก และพัฒnung ใจและแสดงออกทางระบบกาย อันได้แก่ รูปร่างหน้าตา เป็นต้น

เจริญ เจนฉาวัลย์ (2543 : 79) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางสีร่าง ทุกส่วนของบุคคล โดยบุคคลหนึ่ง ที่รวมถึงการแสดงออกทางกาย วาจา กิริยา ท่าทาง สติปัญญา อารมณ์ นิสัยใจคอ ความสามารถ และพฤติกรรมส่วนอื่นๆ ทุกอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้นๆ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน

ธีรศักดิ์ อัครบรร (2545 : 83) กล่าวว่า บุคลิกภาพ คือ สิ่งที่แสดงออกถึง เอกลักษณ์หรือพฤติกรรมของแต่ละบุคคลที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างจากคนอื่น ๆ ว่า บุคคลนั้นแตกต่างจากสมาชิกในกลุ่มอย่างไร เช่น การแสดงความคิดเห็น ทัศนคติ

กอร์ดอน (Gordon. 1993. : 77) ให้ความหมายของบุคลิกภาพว่า เป็น ลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลซึ่งรวมถึงแรงจูงใจ อารมณ์ คำนิยม ความสนใจ ทัศนคติและ ความสามารถบุคลิกลักษณะเหล่านี้ถูกรวมเป็นแบบแผนโดยได้รับอิทธิพลมาจากการ พัฒนารูปแบบ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว

จากความหมายดังกล่าวมาสรุปได้ว่า บุคลิกภาพ หมายถึง พฤติกรรมทางกายและ ทางจิตที่แสดงออกถึงลักษณะเฉพาะของบุคคล ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ เป็นค่านิยม ทัศนคติ โดยจะ มีพัฒนารูปแบบ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่กำหนดบุคลิกภาพของบุคคลคนหนึ่ง ให้แตกต่างจาก คนอื่นๆ

1.2 คุณลักษณะของบุคลิกภาพ

รุ่ง แก้วแดง (2541 : 278) ได้กล่าวถึงภาพลักษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่จะต้องมีคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ดังนี้

1. ความเป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง
2. เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม
3. เป็นผู้ประสานชุมชนที่ดี
4. เป็นผู้มีวิสัยทัคันกว้างไกล มองอนาคตของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2544 : 35-40) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพความเป็นผู้นำ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป เป็นคุณลักษณะซึ่งสามารถสังเกตได้ทั้งภายในและภายนอก คุณลักษณะทั่วไปจะสัมพันธ์กับความสามารถสำเร็จของงานและความพอดีในชีวิตส่วนตัวอันได้แก่

- 1.1 ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 1.2 การสร้างความไว้วางใจให้
- 1.3 การมีลักษณะผู้นำที่เด่นเหนือผู้อื่น
- 1.4 เป็นคนกล้าแสดงออกต่อบุคคลอื่น
- 1.5 สามารถแสดงออกได้อย่างเหมาะสม
- 1.6 ความมั่นคงทางอารมณ์
- 1.7 ความกระตือรือร้น
- 1.8 อารมณ์
- 1.9 ความเอื้ออารี
- 1.10 รู้จักตนเองและมีวัตถุประสงค์ในการทำงาน

2. คุณลักษณะบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน

- 2.1 ความคิดริเริ่ม
- 2.2 ความเข้าใจอารมณ์และความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- 2.3 ความสามารถในการยึดหยุ่นและมีความสามารถในการปรับตัว
- 2.4 สามารถควบคุมสภาพภายในตนเอง
- 2.5 ความกล้าหาญ
- 2.6 สามารถกลับคืนสู่สภาพเดิม

อินธิรา หรัญญา (2549 : 1) กล่าวถึง คุณลักษณะบุคลิกภาพของผู้บริหาร ไว้ว่า คุณลักษณะและบุคลิกภาพเป็นการมองภาพในองค์รวมของมนุษย์ที่จะสะท้อนออกมามาในเรื่องของบุคลิกภาพ (Personality) คือ ลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลในภาพรวม ทั้งลักษณะภายนอกพฤติกรรมที่แสดงออกและการจิตใจ ซึ่งแต่ละคนมีบุคลิกภาพแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดู การศึกษาและสภาพแวดล้อม ผู้บริหารที่มีความ “ภูมิฐาน” จะให้ความสำคัญด้วยการเสริมสร้างและพัฒนา “บุคลิกภาพ” ทุกส่วน ทั้งลักษณะภายนอก พฤติกรรมที่แสดงออกภาวะจิตใจ โดยถือว่า ลักษณะภายนอกจะช่วยสร้าง “ความประทับใจ”

ครั้งแรก” ให้แก่ผู้ที่พบรหิน ส่วนพฤติกรรมที่แสดงออก 为代表的จิตใจภายใน จะพยายาม ประเมินความร่วงและความคุณดูของบุคคลในเรื่องของคำพูด การกระทำ ความคิดและอารมณ์ เพื่อเสริมสร้างความเป็นก้าวข้ามมิตร ความชื่นชมศรัทธา และให้การยกย่องนับถือ จากผู้พบรหิน ให้มากขึ้นและยึดถือดูไป และด้วยบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีต่อการบริหารจัดการที่ต้องใช้หลักการแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนความเป็นผู้นำทางวิชาการและการปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ตลอดจนความเป็นผู้นำทางวิชาการ และการปฏิบัติตนที่เป็นแบบอย่างด้านคุณธรรมจริยธรรม แล้วบังต้องรับผิดชอบดูแลและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของบุคลากรในองค์กรทั้งในเรื่องสมรรถนะงานที่ปฏิบัติ ตลอดจนการตัดสินใจ ซึ่งเป็นภารที่หนักพอสมควร ดังนั้น ผู้บริหารซึ่งจำเป็นต้องดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพให้สามารถบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ที่สำคัญ ผู้บริหารยังต้องมีหน้าที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีสุขภาพอนามัยที่ดี ทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตอีกด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียน บุคลากรในองค์กร ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง โดยการรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีด้วย

ยุคล (Yukl : 145 – 154) กล่าวว่า บุคลิกภาพเป็นความสัมพันธ์กันระหว่างอารมณ์กับการแสดงออก บุคลิกที่ดีจะมีผลดีกับการสร้างผลงานในสังคม คุณลักษณะของบุคลิกภาพที่สำคัญมี 4 ประการ ได้แก่

1. มีความเชื่อมั่นในตนเอง เช่น มีความเชื่อมั่นสูงว่าสามารถนำพาตนเองและผู้ร่วมงานทำเรื่องที่ยากๆ ให้สำเร็จได้ เชื่อมั่นว่าสามารถพัฒนาหรือแก้ปัญหาให้ดียิ่งไปได้

2. มีความอดทน เช่น อดทนในการทำงานที่ได้รับแรงบีบคั้นจากผู้ร่วมงานสภาพความกดดันได้ดี

3. มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ต้องรู้จักความคุณธรรมของตนเอง ต้องรู้จักปรับสภาพอารมณ์ ต้องมีความตระหนักกว่าเวลาไหน กับใคร ใช้อย่างไร

4. ความมั่นคงเสมอต้นเสมอปลาย เป็นพุติกรรมที่จะทำให้ผู้ร่วมงานมี ความนิยมชอบ ให้ความเชื่อถือเชื่อสัตย์ และจริงรักภักดี ยุคลเชื่อว่าพุติกรรมที่มั่นคงเสมอต้นเสมอปลายเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปฏิบัติกับผู้ให้การสนับสนุนและผู้ร่วมงาน

สรุปได้ว่า คุณลักษณะของบุคลิกภาพ คือ พฤติกรรมที่แสดงออกในด้านร่างกาย อารมณ์ อุปนิสัย และสติปัญญา ชวนให้ผู้พบเห็นเกิดความประทับใจเช่นนั้น สรุท่าให้ความร่วมมือและยอมรับนับถือตั้งแต่แรกพบ ดังเช่น ความสามารถควบคุมอารมณ์ได้ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ใจว่างรู้จักเสียสละ ความยั่นและอดทน กล้าหาญ มีวิสัยทัศน์ กร้างไกล มีความคิดริเริ่ม และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ด้านความสามารถในการบริหาร

ผู้บริหาร ถือว่าเป็นบุคคลที่สำคัญต่อการทำงานที่เป็นผู้นำในการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเจริญก้าวหน้าทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาคุณลักษณะด้านความสามารถในการบริหารจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารสถานศึกษา

2.1 ความหมายของทักษะการบริหาร

ปริyaพร วงศ์อนุตร โภรณ์ (2540. : 24-25) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทักษะทางการบริหารของผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ เป็นความสามารถของผู้บริหารงานและรักษาไว้ซึ่งความร่วมมือของบุคคลในการทำงาน การสร้างความก้าวหน้า และพัฒนาสถานศึกษาเพื่อความสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา

วีโโจน สารรัตน์ (2542 : 5) กล่าวว่า ทักษะการบริหาร คือความสามารถในการมององค์กรกับความสัมพันธ์ภายนอก ความเข้าใจความสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ขององค์กร และการส่งผลต่องาน มีความรู้สึกที่สามารถวินิจฉัย และประเมินปัญหาต่าง ๆ

สรุปได้ว่าทักษะการบริหาร หมายถึง ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมการบริหาร และพัฒนาสถานศึกษา สร้างความเจริญก้าวหน้า เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารหรือผู้นำที่มีความสามารถในการบริหาร ต้องมีความชำนาญเกี่ยวกับการบริหารที่ตนรับผิดชอบ เพื่อให้การบริหารงานนั้นประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย

2.2 ลักษณะทักษะความสามารถในการบริหาร

คงชัย สันติวงศ์ (2540 : 28-29) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องมีทักษะที่พัฒนาและสร้างสะสนิทตลอดเวลา 5 อย่าง คือ

1. ทักษะด้านการตัดสินใจ คือ สามารถหาทางเลือกได้กว่า โดยการหาทางเลือก การซึ่งน้ำหนัก เปรียบเทียบ และมีข้อมูลที่ดีมาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ก่อนการตัดสินใจทุกรูปแบบ

2. ทักษะด้านการวางแผน คือ เก่งคิดและมองการณ์ไกล เพื่อพัฒนางานระยะยาวที่เป็นแผนกลยุทธ์ สำหรับใช้กับอนาคตที่คาดคะเนไว้อย่างรอบคอบ ซึ่งจะเป็นทิศทางให้ทุกฝ่ายวางแผนปฏิบัติ และคิดตาม ให้อ่าย่างสอดคล้องเหมาะสมกับหน่วยงาน

3. ทักษะด้านการจัดองค์การ คือ รู้จักตัดสินใจแบ่งงานให้ได้ทำ ทำกับใคร และทำอย่างไร เพื่อช่วยให้การจัดกลุ่มทีมงานมีประสิทธิภาพการรับรองการกิจการทำงานตามแผนได้อย่างดี

4. ทักษะด้านการแก้ไขปัญหา คือ สามารถตัดตามพบร่องผิดปกติจากแผนรวมทั้งทราบถึงสาเหตุการเกี่ยวข้องของแผน ตลอดจนปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น ที่เข้าไปแก้ไขให้ถูกต้อง ไม่โดยการรบรวมซ้อมลากหาลายด้านมาประกอบการปรับปรุงแก้ไขด้วย

5. ทักษะด้านการสร้างทีมงาน คือ การรู้จักวิธีการสร้างนักบริหารมือดีไว้ในทีมเข้าใจถึงวิธีจัดบรรยายการ การแก้ไขข้อขัดแย้ง การซักจุ่งให้เกิด การท้าทายการทำงานด้วยกำลังใจและความไฟแรงที่แรงกล้า รวมทั้งให้เกิดความพร้อมที่จะเข้ามาร่วมรับผิดชอบในผลสำเร็จของตนเอง คือ การรู้จักใช้คน หรือใช้คนเป็นนี้เอง

นาสเซท (Basset. 1990 : 196) ได้ยืนยันความคิดที่ว่า ความล้มเหลวในการบริหารของตัวผู้บริหารนั้น ไม่ใช่เฉพาะว่าผู้บริหารเป็นคนເื້อยชา ขาดพลังผลักดันในการทำงานแต่ความล้มเหลวนั้นเกิดจากการ ไม่มีรูปแบบแนวทางการบริหารงานที่ดีต่างหาก นาสเซทเน้นว่าผู้บริหารจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางการทำงาน ดังต่อไปนี้ คือ

1. ต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลแต่ละคนในที่ทำงาน
2. ความสัมพันธ์กับองค์การเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึง
3. พยายามใช้เทคนิคการบริหารงานต่าง ๆ กับการทำงาน
4. การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่ประสบอย่างเดียวที่ไป
5. มีความยืดหยุ่นการทำงาน
6. จัดลำดับการใช้แรงงานให้กับพฤติกรรมในลักษณะต่าง ๆ กัน
7. สร้างบรรยายการที่ดีนำทำงานขึ้นภายใต้หน่วยงาน
8. ควบคุมอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองให้ได้ตามความจำเป็น
9. แก้ไขข้อขัดแย้งต่าง ๆ
10. มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับกลุ่มต่าง ๆ อาย่างมีประสิทธิภาพ
11. สังเคราะห์รูปแบบการบริหาร โดยนำทักษะการทำงาน โดยนำมาประเมินประสานกันในการบริหาร มองเห็นภาพรวมของหน่วยงาน ปรับการบริหารงานให้ทันต่อ

การเปลี่ยนแปลง จึงจะให้งานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ยูคลี (Yukl, 1998 : 145 – 154) ได้กล่าวถึง ลักษณะของทักษะคือประสบการณ์จะทำให้งานของผู้นำประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมชอบกันบุคคลอื่น ซึ่งมีดังนี้

1. ทักษะด้านเทคนิค จะเป็นทักษะโดยเฉพาะด้านกระบวนการทางเทคนิคที่จะช่วยให้การทำงานประสบผลสำเร็จ การมีทักษะทางด้านเทคนิคสูงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักบริหารในหน่วยงานหรือผู้บริหารโรงเรียน

2. ทักษะระหว่างบุคคล เป็นความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น ทำให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์ในการทำงานเป็นทักษะที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติตามปกติวิถีย์ของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามความเคยชิน

3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด เป็นการใช้ความคิดวางแผนที่จะพัฒนาหรือแก้ปัญหาขององค์กร ในภาพรวม ผู้บริหารที่มีทักษะความคิดรวบยอดสูงจะมองเห็นภาพความสัมพันธ์ของการปฏิบัติงานในหน่วยงาน ได้ชัดเจน ทักษะความคิดรวบยอดเป็นทักษะขั้นสูงสุดที่ใช้การบริหารองค์กร

4. ทักษะด้านการบริหาร รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับการบริหารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ด้านการวางแผน การบริหารงานบุคคล การประสานงานการให้คำปรึกษา การจัดการประชุมสัมมนา ตามปกติทักษะในการบริหารจะรวมเอาทักษะทางเทคนิค ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะความคิดรวบยอดเข้าไว้ด้วยกัน

จากเอกสารข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความสามารถในการบริหารจัดการ ได้ดีที่สุด ทั้งด้านบริหารงานและบริหารคน และบริหารทรัพยากร มีความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ใช้หลักการทฤษฎีและศิลปะต่างๆอย่างมีประสิทธิภาพ นำความรู้ความเข้าใจในสถานศึกษาไปใช้ในการออกแบบแผนงาน เป็นนักวางแผนที่มีความคิดสร้างสรรค์ได้เหมาะสมกับสถานศึกษาและสามารถแก้ปัญหางานด้วยความเข้าใจ มีเทคนิคหรือการสร้างที่มีงานและแก้ไข ความขาดแย้ง รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ เข้าใจถึงความต้องการและพฤติกรรมของบุคคล ประสานความร่วมมือจากผู้ร่วมงานตลอดจนการสร้างภาพพจน์ที่ดี ให้กับสถานศึกษา เพื่อนร่วมงานให้ความเชื่อถือและไว้วางใจ มีการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน มีความเชี่ยวชาญสามารถกำหนดโครงสร้างการบริหารและมองเห็นภาพรวมของหน่วยงาน เข้าใจถึงความสัมพันธ์กันของส่วนต่างๆของสถานศึกษา

ตลอดจนความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับหน่วยงานภายนอก สามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ใน การบริหารงานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำ

ผู้นำจะมีความรู้ความสามารถทุก ๆ ด้านอย่างครบถ้วน ได้จำเป็นต้องอาศัยทีมงานในการช่วยกันทำงาน โลกปัจจุบันที่ทุกอย่างขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว จำเป็นจะต้องมีคนมาช่วยทำงาน ผู้นำไม่เพียงแต่ต้องมีความรู้ความสามารถโดยส่วนตัวเท่านั้นแต่ยังต้องสามารถสอนและพัฒนาคน ได้ สร้างทีมงานที่ดีได้และสอนให้ทีมงานที่ดีต่อไป

3.1 ความหมายของผู้นำ

ความหมายของผู้นำ (Leader) มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “ภาวะผู้นำ” ไว้ในลักษณะแตกต่างกัน ดังนี้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ(2541: 197) ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อกลุ่ม สามารถนำกลุ่มปฏิบัติงานต่างๆเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ถวิล มาตรเลี่ยม(2542:7) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กร บุคคลสำคัญในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ทั้งองค์กรรูปแบบ(formal Organization) และองค์กรอู่รูปนัย(Infomal Organization) เป็นผู้มีอิทธิพลที่จะนำและร่วมปฏิบัติงานกับผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้อื่น ได้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กรหรือกล่าวอีกในหนึ่งว่า ผู้นำ(Leader)จะต้องนำ (Lead)ผู้ตาม(Fallower)ปฏิบัติงานให้บรรลุจุดประสงค์ขององค์กรที่กำหนดไว้

พงษ์พันธ์ พงษ์ไสว(2542:89) ให้ความหมายว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่ม เป็นอิทธิพลในทางบวก บุคคลในกลุ่มยอมรับและยอมปฏิบัติในความคิดเห็นหรือคำสั่งด้วยความเต็มใจ

สรุปได้ว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลสำคัญมีอำนาจมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นที่ได้รับการยอมรับนับถืออย่างเต็มใจ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำ เป็นหัวหน้า ให้เป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ประสานงานเพื่อนำพาให้องค์กรดำเนินไปด้วยความเจริญก้าวหน้าและมีผลงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำ เพื่อประสานงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งมีผู้ให้ความหมาย ไว้หลายประการดังนี้

สุเมธ แสงนิมนาน (2540:48) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้สร้าง อิทธิพลสูง ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความพยาบาลร่วมกันในการทำงาน ให้บรรลุเป้าหมายในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง

ชาญชัย อาจินสมานาجار (2542 : 1) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง การสร้างโอกาสให้กับพนักงานหรือบุคคลอื่น ได้ทำประโยชน์อย่างสำคัญเป็นรายบุคคลหรือเป็นทีมต่อการกิจขององค์กร

ประพันธ์ สุริหาร (2543 : 127) ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะของการมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและนำคนอื่น โดยคนเหล่านั้นมีความเชื่อฟังอย่างเต็มใจ มีความมั่นใจในผู้นำนั้น เคารพนับถือให้ความร่วมมือกับผู้นำด้วยความเต็มใจเพื่อปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

จากความหมายภาวะผู้นำข้างต้นสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำ คือ ศิลปะของการนำบุคคลอื่น มีความสามารถในการโน้มน้าวจูงใจ ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความครั้งและเชื่อฟังร่วมกันทำงานด้วยความเต็มใจและภาคภูมิใจ เพื่อปฏิบัติภารกิจให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.2 ลักษณะของผู้นำ

ความเป็นผู้นำเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องมีความรู้ พัฒนาปรับปรุงและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์โดยให้เกิดผลปฏิบัติในทางที่เป็นการสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อสังคม การปฏิบัตินั้นตั้งบนพื้นฐานการให้ความร่วมมือและให้ความร่วมมือและให้ความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากกว่าจะเป็นการใช้อำนาจไปในทางบีบบังคับหรือการบ่นบู่เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวต้องปฏิบัติตาม ดังนั้นผู้นำจึงควรมีลักษณะดังนี้

วันดี อภิรักษ์ธนากร(2555:281)ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำไว้ดังนี้

1. ความซื่อสัตย์
2. วิสัยทัศน์
3. ความสามารถในการโน้มน้าว
4. มีไฟในการทำสิ่งที่รัก
5. จิตใจที่ชอบช่วยเหลือ
6. ความมั่นใจ
7. การแก้ปัญหา
8. การสื่อสาร
9. ความคิดสร้างสรรค์
10. การทำงานเป็นทีม
11. เรื่องทัศนคติ

12. การมีวินัยในตนเอง

ชาญชัย อจินสมานาร(2542:84-90) “ได้ก่อตัวถึงลักษณะของผู้นำไว้ 2 ลักษณะดังนี้
ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จดังนี้

1. ความเฉลี่ยวฉลาด
2. ปรับตัวเก่ง
3. เปิดตัว-เปิดเผย
4. ความเพียรพยายาม
5. ร่างกายแข็งแรง
6. ความกระตือรือร้น
7. เป็นคนทำงานหนัก
8. ความเชื่อมั่นในตนเอง
9. ไหวพริบ
10. ความอดทน

11. ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

12. พลังงานสูง-ไฟแรง

13. ความคิดสร้างสรรค์

14. ความคิดริเริ่ม-การออกแบบ

15. ความรู้ ภูมิปัญญา

16. บุราการส่วนตัว

ผู้นำที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีลักษณะดังนี้

1. ให้อำนาจโดยการมอบอำนาจให้ผู้อื่น
2. เป็นผู้เรียนรู้ตลอดไป
3. กำหนดแนวทางคุณธรรมและจริยธรรมในหน่วยงาน
4. เชื่อมั่นและให้เกียรติแก่ผู้ร่วมงาน
5. รู้จักตนเองเป็นอย่างดี
6. กล้าเสียงและยอมรับการสูญเสีย
7. มีความสามารถในการเรื่องการสื่อสารระหว่างบุคคล
8. แปลงตัวให้เป็นความจริง
9. มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่อนาคต

10. พัฒนาคนอื่นให้เป็นผู้นำ

11. ดึงดูดคนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง

เฮาส์, และ โฮเวลล์ (House, & Howell. 1992 : 173) ได้สรุปให้เห็นถึงบุคลิกภาพ

ความเป็นผู้นำ ไว้ดังนี้

1. เป็นผู้ที่งานแน่นผลสัมฤทธิ์

2. เป็นผู้ที่มีแนวโน้มสูงมากในความคิด

3. สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมและคลายให้มีพลังและส่วนร่วมในระดับสูง

4. ความเชื่อมั่นในตนเอง

5. ความต้องการในการมีอิทธิพลทางสังคมผนวกกับการมีศักยภาพที่

เข้มข้นและการไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการใช้อำนาจ

6. การมีส่วนร่วมในการทำงานสูงและการมีนิสัยชอบเสียง

7. การมีแนวโน้มที่จะให้ความเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา

ชูเกียรติ ค่านธรรมทรัพย์ (2542: 11) กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำที่สำคัญที่สุด ได้ดังนี้

1. มีความรู้เชี่ยวชาญในเรื่องเทคนิคหรือวิชาการเกี่ยวกับงานที่รับผิดชอบ

2. มีความคิดสร้างสรรค์

3. มีการตัดสินใจที่ดี

4. มีความสนใจเอาใจใส่และค่อยปักป้องคุณรองผลประโยชน์ของ

ผู้ใต้บังคับบัญชา

5. มีความเชื่อมั่นในตนเอง

6. มีร่างกายเข้มแข็งสุขภาพสมบูรณ์

7. มีความกระตือรือร้น อยากรู้อยากเห็น

8. มีลักษณะหนึ่อกว่าผู้ใต้บังคับบัญชา หรือปฏิบัติการทางด้านความคิด ผลงาน

สถานะในองค์การ

9. มีลักษณะเป็นนักกลยุทธ์อาจถูกกำหนดโดยวัตถุประสงค์นโยบายและเป้าหมาย

แบบแผน วิธี งบประมาณ เป็นต้น

10. มีความอุตสาหะทำงานที่หนักอยู่เสมอ

11. มีความยุติธรรมเห็นอกเห็นใจผู้ใต้บังคับบัญชา

12. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

สตอคคิลล์(Stockhill,1974:74-75) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ดังนี้

1. ลักษณะทางกาย ผู้นำเป็นผู้ที่แข็งแรง มีร่างกายเป็นสัง่่า

2. ภูมิหลังทางสังคม ผู้นำเป็นผู้ที่มีการศึกษาและมีสถานะทางสังคมดี มีสติปัญญา

ผู้นำเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูง มีการตัดสินใจดี และมีทักษะในการสื่อความหมายและการพูด

3. บุคลิกภาพ ผู้นำเป็นผู้ที่มีความตื่นตัวอยู่เสมอ ควบคุมอารมณ์ได้มีความคิดสร้างสรรค์ มีจิตยานรรน มีความเชื่อมั่นในตนเอง

4. ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน ผู้นำเป็นผู้ที่มีความประณานะทำดีที่สุด ประณานะที่จะรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ ก็ตาม

5. ลักษณะทางสังคม ผู้นำเป็นผู้ที่ประณานะร่วมกับผู้อื่น มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกคนอื่นๆ เข้าสังคมได้เก่ง มีความเหลือเชื่อในการสังคม

สรุปได้ว่า ผู้นำคือ บุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและความศรัทธา มีความคิดสร้างสรรค์และมีมนุษยสัมพันธ์ ใช้ศาสตร์และศิลป์ โน้มนำว่าจุ่งใจ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธา ปฏิบัติงานให้เต็มศักยภาพ มีความเหลือเชื่อในความมีไหวพริบ มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาตนเองและองค์กร เชื่อมั่นและให้เกียรติเพื่อร่วมงาน สร้างบรรยายกาศที่ดีในการทำงาน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีความสามารถในการสื่อสารระหว่างบุคคล ควบคุมกำกับทุกสถานการณ์ สามารถปรับพฤติกรรมให้เข้ากับทุกสถานการณ์ได้ สามารถสร้างทีมงานในการช่วยกันทำงานขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว มีความรู้ความสามารถสร้างสถานและพัฒนาคนได้ ผู้นำสามารถสร้างทีมงานได้ดี ต้องเป็นผู้นำที่สนับสนุนให้ความสำเร็จของทีม ทีมมากกว่าความสำเร็จของตนเอง ต้องเป็นผู้นำที่รักงานประจำ

4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรม

นักวิชาการได้อธิบายความหมายของคำว่า คุณธรรม จริยธรรม ไว้หลายท่านดังนี้

ยนต์ ชุมจิต (2553:157) ได้ให้ความหมายของคำว่า คุณธรรม(Morality) หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งอยู่ภายในจิตใจของบุคคลซึ่งพร้อมที่จะกระทำพุติกรรมต่างๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น หรือทั้งตนเองและผู้อื่น

ธีรศักดิ์ อัครบวร(2544:126) ได้ให้ความหมายของคำว่า จริยธรรม (Ethic)หมายถึง แนวทางการประพฤติให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและ

ส่วนรวม จริยธรรมเป็นเรื่องของการประพฤติตามหลักศาสนา ตามกฎหมายเบื้องต้นหมาย
วัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม

จรายพร ธรรมนินทร์(2552 : 222) ได้อธิบายว่า คุณธรรม หมายถึง คุณลักษณะที่
ดีของคน เช่น มีความรู้ดี ความสามารถดี ความประพฤติดี ทำให้คนมีคุณภาพ ใช้เป็น
คุณสมบัติในการเดือกดันให้ทำงาน

ราชบัญฑิตยสถาน(2546 : 253) อธิบายว่า คุณ คือความดีที่ประจำอยู่ในสิ่งนั้นๆ
ส่วนคุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงามความดี ซึ่งสอดคล้องในหนังสือDictionary Of Education
ที่อธิบายว่า คุณธรรม คือ ความดีของลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมที่ได้กระทำการโดยชั้นหรือ
คุณธรรม คือ คุณภาพที่บุคคล ได้กระทำการด้วยความคิดและมาตรฐานของสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับ
ความประพฤติและศีลธรรม

พระพรหมคุณภรณ์ (พระธรรมปีฎก บ.อ. ป.ยุต ๒๕๓๘) ได้อธิบายความหมาย
ของคำว่า “คุณธรรม” ไว้อย่างย่อ ๆ ในหนังสือพจนานุกรม พุทธศาสตร ฉบับประมวลศพทว่า
คุณธรรม คือ ธรรมที่เป็นคุณความดี สภาพเกื้อกูล กล่าวพอสรุปได้ว่า คุณสมบัติที่เป็น ความ
ถูกต้องดีงาม ซึ่งมีอยู่ในจิตใจของบุคคล และพร้อมจะทำสิ่งต่าง ๆ ดันจะเป็นประโยชน์ต่อ
ตนเองและผู้อื่น คำว่า จริยธรรม นี้เป็นคำที่มักใช้ควบคู่กัน คำว่า “คุณธรรม” จนบางครั้ง
อาจคิดว่าเป็นคำเดียวกัน คุณธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับ คุณงามความดีภายในจิตใจ ส่วน
จริยธรรมเป็นผลที่เกิดจากคุณธรรม จริยธรรมจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยคุณธรรมให้กระทำ
กล่าวคือบุคคล ได้เป็นผู้มีคุณธรรมสูง จริยธรรมก็จะดี คนใดมีคุณธรรมดีหรือคุณธรรมด้านใด
ด้านหนึ่งขาดหายไป จริยธรรมของบุคคลนั้นก็จะเป็นไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ “จริยธรรม”
สรุปความ ได้ว่า จริยธรรมเป็นหลักความประพฤติปฏิบัติความดีงามเป็นกลางๆ ไม่อิงศาสนาใด

สรุป คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง คุณสมบัติที่เป็นความดี ความถูกต้อง ซึ่งอยู่
ภายในจิตใจของบุคคล พฤติกรรมที่ดีงามที่เป็นความเกย์เกิบเป็นแนวทางการประพฤตินี้ให้
เป็นคนดี เพื่อประโยชน์สุขของตนเองพร้อมที่จะกระทำการสิ่งต่างๆ ดันจะเป็นประโยชน์ต่อ
ตนเอง โดยไม่เบียดเบี้ยนตนเองหรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนเอง และผู้อื่น

นักวิชาการกล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหาร ไว้
พอสรุปได้ดังนี้

ประง ประสารฉ่า(2541: 23-24) กล่าวถึง คุณธรรมไว้วังนี้ คุณธรรม คือ ความดี
งามในตัวบุคคล คุณธรรมเป็นสิ่งที่ได้มาจากการศึกษาและอบรมจิตใจเป็นเวลานาน และมี
การปฏิบัติเฉพาะสิ่งที่ดีงามติดต่อกันมาเป็นระยะเวลานานจนเป็นความเคยชิน ผลกระทบที่แสดง

ว่ามีคุณธรรม กือการรู้ว่าสิ่งใดควรสิ่งใดไม่ควร จะพูดหรือจะทำกี่เลือกพูดและทำในสิ่งที่คิดก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวเอง และสังคม คุณธรรมเป็นกรอบแห่งการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีคุณค่าในตัวเอง จำแนกได้ดังนี้

1. มีความรู้สึกต้อง เพียงพอ
2. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
3. พิจารณาคุณค่าของคนด้วยเหตุผล
4. ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. อีดหยุ่นต่อปัญหาต่างๆ และแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี
6. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
7. หาวิธีการใหม่ ๆ มาปรับปรุงและพัฒนางาน
8. มีความยุติธรรม
9. มีอารมณ์มั่นคง สามารถควบคุมตัวเองได้ทุกสถานการณ์
10. ไม่แสวงหาผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ
11. ซื่อสัตย์สุจริต และจริงใจ
12. ภูมิใจในความสำเร็จของตนเอง
13. ให้เกียรติคนอื่น
14. ไม่คุกหนืนศาสนานอื่น
15. มีความเมตตากรุณา
16. รักษาความลับได้ดี
17. เอื้อเพื่อเพื่อแผ่ขยายเหลือผู้อื่นตามสมควร
18. เสียสละเพื่อประโยชน์ของสังคม
19. ไม่อาฆาตพยาบาท
20. ให้ความไว้วางใจแก่ผู้ร่วมงาน

ถ้าผู้นำปฏิบัติได้ตามคุณธรรมทั้ง 20 ประการ คุณค่าแห่งความเป็นผู้นำจะมีมาก

พั้นที่ต้องปฏิบัติควบคู่กันกับ จริยธรรม อุดมคติ และมีวิญญาณของความเป็นผู้นำด้วย
ฉลอง มาปีรีด (2537: 13-15) กล่าวถึงคุณธรรมไว้ดังนี้ คุณธรรม หมายถึง ความดี
งามที่มีอยู่ในจิตใจของบุคคล ได้แก่ ความเมตตากรุณา ความซื่อสัตย์สุจริต ความเสียสละ
ความเอื้อเพื่อ ความกตัญญู ความพากเพียร ความเห็นอกเห็นใจ ความละเอียดอ่อน ความชั่ว และ
ความถูกต้อง ที่จะกระทำการดี สิ่งเหล่านี้ต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับจิตใจของบุคคลให้คงอยู่ตลอดไป

จึงเรียกว่าเป็นคนมีคุณธรรมประจำใจ คนเราทุกวันนี้จะทอดทิ้งเรื่องคุณธรรมเห็นว่าไม่สำคัญ เมื่อไม่มีคุณธรรมประจำใจ จึงกลายเป็นคนแข็งกระด้าง หยาบคาย หรือก้าวร้าวไร้มารยาท แม้เป็นคนฉลาด บริหารงานเก่ง แต่ก็เป็นที่รังเกิลของคนทั่วไป หลักคุณธรรมที่ควรยึดถือเพื่อความสำเร็จในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น มีดังนี้

1. พระมหาธรรม 4 คือ ธรรมที่อยู่อย่างประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐ หลักประพฤติที่ประเสริฐนริสุทธิ์ ธรรมที่ต้องมีไว้เป็นหลักในใจและกำกับความประพฤติ จึงจะได้ชื่อว่าดำเนินชีวิตหมัดด Jacob และปฏิบัติท่องผู้ร่วมงานโดยชอบ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 เมตตา คือ ความรักใคร่ป्रารอนนาให้เป็นสุข มีจิตแฝงไม่ตรีและเป็นประโยชน์กับเพื่อนร่วมงานและบุคคลทั่วไป

1.2 กรุณา คือ มีความสงสารคิดช่วยให้ผู้อื่นฟื้นฟูทุกข์ไฟใจอันจะปลดเปลือย บำบัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของปวงชน

1.3 มุทิตา คือ มีความยินดีเมื่อผู้อื่นเป็นสุข ไม่อิจนา ihm ya ผู้อื่น

1.4 อุบุค查 คือ ความวางใจเป็นกลาง มีจิตเที่ยงธรรม ไม่เออนเอียงค่ายรักหรือหัง พิจารณาเห็นธรรมที่สัตว์ทั้งหลายได้กระทำอันควร ได้รับผลดีหรือชั่วสมแก่เหตุอันควรประกอบ

2. อิทธินาท 4 คือ คุณธรรมที่ให้ความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผล ที่มุ่งหมายมี 4 ประการ คือ

2.1 ฉันทะ คือความพอใจ ความต้องการที่จะทำ ไฟใจรักที่จะทำสิ่นี้อยู่เสมอ และความปรารอนที่จะทำสิ่นี้ให้ดีที่สุด ๆ ขึ้นไป เราทำงานใดก็ต้องพยายามสร้างความพอใจ ให้เกิดขึ้นในงานนั้นด้วยการพิจารณาให้เห็นคุณค่าของงานนั้น

2.2 วิริยะ คือ ความเพียรพยายาม เน้นแข็งอดทน เอาจริง ไม่หักดิบ ทำงานด้วย ความยั่นอย่างเต็มที่ ไม่ใช่ทำอย่างครึ่ง ๆ กลาย ๆ หรือหลบหลีกงาน

2.3 จิตตะ คือ การตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำด้วยใจจริง ไม่ปล่อยให้ผุงชานเลื่อน ลอยไป ลืองานนั้นสำคัญเป็นชีวิตจิตใจ ไม่ใช่ทำอย่างเสียไม่ได้

2.4 วิมัชสา คือ ความไตรตรอง หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาครั้งๆ ตรวจหา เหตุผล ประเมินผล หาวิธีแก้ไขปรับปรุง ถ้าไม่ดีนั้ง มีอุปสรรคอะไรบ้าง จะแก้ไขอย่างไร ถ้าดีแล้วมีทางที่จะปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือไม่

3. สังคมหวัตถุ 4 คือ ธรรมที่ยึดเหนี่ยวใจบุคคลและประธานหมู่ชน ไว้ให้สามัคคี กันซึ่งมี 4 ประการ ดังนี้ คือ

3.1 ทาน คือความเอื้อเฟื้อเพื่อแผ่เสียสละ แบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

ด้วยสิ่งของ ตลอดจน ให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน

3.2 ปี่ว่าฯ คือ ว่าฯ เป็นที่รัก ฟังแล้วดูดีมีปลื้มปิติ เป็นคำกล่าวที่สุภาพ
ให้เรา อ่อนหวาน สมานสามัคคี ให้เกิดไมตรี และความรักใคร่รับก็อ ตลอดจนกำลังใจ
ประโภชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐานให้ยินยอมคล้อยตาม

3.3 ยัตถจริย์คือ การประพฤติประโภชน์ ขวนขวยช่วยเหลือกิจการบ้านเพื่อ
สาธารณประโภชน์ อย่างมั่นคงการกระทำของเรา ให้กระทำสิ่งที่ดีงามเป็นประโภชน์แก่
ตนเองและผู้อื่น

3.4 สามันตตตา คือ การกระทำการเด่นเด่นอันเด่น拨 ปฏิบัติสม่ำเสมอ
ให้ชนทึ่งหลายตลอดการวางแผนแห่งนานา เหตุการณ์สิ่งแวดล้อมถูกต้องตาม
ธรรมเนียมในทุกรัฐธรรมนูญนี้จะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสามัคคีในผู้ร่วมงาน
มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้กิจการงานสำเร็จทุกดี

4. สัญบัญญัติธรรม 7 คือ ธรรมของสัญบัญญัติธรรมคือ ได้แก่

4.1 ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นจะต้องมีเหตุทำให้เกิด
แล้วไปประจำหรือแก้ไขที่เหตุ

4.2 ความเป็นผู้รู้จักผล คือ ทึ่งเหตุและผลเป็นของคุณ เมื่อเกิดผลอย่างนี้แล้ว
ต้องสืบให้ลึกลงไปว่า มีสาเหตุมาจากอะไร ถ้าผลดีก็จะเกิดมาจากการเหตุดี ถ้าผลชั่ว ก็จะต้องไป
พิจารณาที่เหตุเพื่อหาทางแก้ไขค่อยไป

4.3 ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักตนเองว่าเป็นคนมีความถนัดทางด้านไหน
สนใจในเรื่องอะไร ถ้าจะทำงานสิ่งนี้ ก็ต้องประเมินดูความสามารถของตนเองว่าสามารถ
จะทำได้หรือไม่เพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดล้มเหลวเป็นเด่น

4.4 ความเป็นผู้รู้จักประมวล คือ จะคิดจะทำอะไร ก็ให้รู้จักประมวลดูว่าจะ
ทำได้ไหม ไม่ทะเยอทะยานในสิ่งที่เหลือกำลังของตน ไม่ให้ฝันเพื่อจะยกลายเป็นพุ่งช่านแล้ว
ก็จะประสบความสำเร็จ

4.5 ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ ไม่ว่ากิจการที่ทำ คำที่พูด ต้องคำนึงถึงเวลา
ว่าเหมาะสม与否 ไม่ เพราะการกระทำการอย่าง เวลาหนึ่งถือว่า ดี ถูกต้อง และเหมาะสมสมแต่
ผ่านมาอีกสมัยหนึ่งอาจกลายเป็นสิ่งที่ผิดและก่อให้เกิดผลเสียร้ายก็ได้

4.6 ความเป็นผู้รู้จักชุมชน คือ เมื่อออยู่ในสถานที่ใด จะต้องศึกษาให้เข้าใจ และ
ให้รู้ว่าชุมชนที่เรารอญัตติประกอบด้วยใครบ้าง วิถีชีวิตหมู่บ้านเป็นอย่างไร จะได้ปรับตัวกลับ
ตามกับสถานะของชุมชนนั้นๆ

4.7 ความเป็นผู้รู้จักเลือกบุคคล คือ รู้จักบุคคลในสภาพแวดล้อมที่ตนเองอยู่ ให้ต้องแท้ เพื่อประโยชน์ในการทำงานและประโยชน์ในด้านอื่นๆ สามารถพิจารณาว่า ควรมอบหมายให้ครรภ์ปฏิบัติงานในหน้าที่ใดๆ ได้อย่างเหมาะสม

จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติ การกระทำ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด อันถูกต้องดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเจริญแก่ตน แก่ศิษย์ แก่เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอื่น ซึ่งจริยธรรมที่ควรปฏิบัติ มีดังนี้

1. การไฟในสังคมเป็นจริยธรรมพื้นฐานที่สำคัญที่สุด คือ การเน้นหาความจริง ด้วยกระบวนการคิดที่มีเหตุผล การเข้าใจถึงความเป็นจริงในเรื่องราวต่างๆ กระบวนการคิด ดังกล่าวนำมาเทียบกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ ได้แก่ การแสวงหาข้อมูล การกำหนดปัญหา การสร้างทางเลือก ในการแก้ปัญหาการวิเคราะห์หาวิธีที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหาด้วยการใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหา เป็นการเน้นการปลูกฝังปัญญาให้เป็นผู้มีเหตุผล ควรใช้หมวด ภาษาสูตร พล 5 และวุฒิธรรม 4

3. เมตตา กรุณा เป็นจริยธรรมขั้นพื้นฐานที่สำคัญ และควรใช้ธรรมะทุกข้อใน พระมหาวิหาร 4

4. สติ สามปัชัญญา เน้นการควบคุมตนเอง การประพฤติที่เหมาะสมบนพื้นฐาน แห่งความสำรวมรอบคอบ

5. การไม่ประมาท เน้นการพิจารณาสภาพแวดล้อม จัดสถานการณ์ที่เหมาะสมใน การกระทำ ควรนึกถึงผลที่ตามมา

6. ชื่อสัตย์สุจริต

7. ขยันหมั่นเพียร

8. หริ-โอตตปปะ คือ การละอาย และเกรงกลัวต่อบาป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม คือ คุณสมบัติ ที่เป็นความถูกต้องดีงาม ซึ่งอยู่ภายใต้จิตใจของบุคคลเป็นแนวทางการประพฤติตนให้เป็นคน ดีเพื่อประโยชน์สุขของตนเองหรือทำสิ่งที่เป็นประโยชน์กับตนเองและผู้อื่น ประพฤติตนที่ จะทำให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเลือกเพื่อเพื่อแต่ละความอ่อนไหว ต่อเพื่อนมนุษย์ เมตตากรุณा มีความชื่อสัตย์สุจริต มีความกล้าหาญที่จะกระทำ ความคือ ประพฤติตนเป็นผู้เสียสละต่อเพื่อนร่วมงาน มีความยุติธรรม คุณธรรมและจริยธรรมเป็น องค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริหารทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้น

การวิจัย EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research)

การวิจัย EDFR เป็นการวิจัยอนาคต (Futures Research) มีความเชื่อพื้นฐานที่ว่าอนาคต เป็นเรื่องที่สามารถทำการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลต่อ การตัดสินใจในอนาคต มนุษย์จึงสามารถสร้างอนาคตได้ ทั้งนี้จุดมุ่งหมายของการวิจัยในอนาคตมิใช่การทำนายที่ถูกต้อง แต่เป็นการสำรวจเพื่อศึกษาแนวโน้มที่เป็นไปได้ ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อที่จะหาทางทำแนวโน้มที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้น และขัดแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์ให้หมดไปหรือลดน้อยลง การวิจัยอนาคตจึงมีประโยชน์ ในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การตัดสินใจในการปฏิบัติที่จะนำไปสู่การสร้างอนาคต อันพึงประสงค์ โดยผสมผสานระหว่างเทคนิค EFR (Ethnographic Futures Research) กับเดลฟาย (Delphi) เข้าด้วยกัน พัฒนาขึ้นโดย จุนพล พูลภัทรชีวน เพื่อใช้ในการวิจัยใน อนาคตให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ที่มา : จุนพล พูลภัทรชีวน (2530,2542); จัดใน พรพิพพ์ วรคุณ. 2553 : 82

ขั้นตอนการวิจัย EDFR คล้ายคลึงกับวิธีการของ เดลฟาย (Delphi) แต่มี การปรับปรุงวิธีให้มีความยืดหยุ่นและมีความเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งอาจสรุปได้เป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดและเตรียมตัวก่อนผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญมาก เพราะผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือผู้วิจัยต้องติดตามก่อนผู้เชี่ยวชาญในการส่วนตัว หรือภายในกลุ่ม หมาย ขั้นตอนต่าง ๆ ของการวิจัย เวลาที่ใช้โดยประมาณ และประโยชน์ของการวิจัยยังคงเป็น และความสำคัญของผู้เชี่ยวชาญ

2. สัมภาษณ์ (EDFR รอบที่ 1) ลักษณะการสัมภาษณ์และขั้นตอนคล้ายกับ EFR แต่ EDFR มีความยืดหยุ่นมากกว่าผู้วิจัยสามารถที่จะเลือกรูปแบบการสัมภาษณ์รอบที่ 1 อาจยึด รูปแบบ EFR กล่าวคือ เริ่มสัมภาษณ์จาก ภพอนาคตทางที่ดี (Optimistic Realistic Scenario)

ภาพอนาคตทางที่ไม่ดี (Pessimistic Realistic Scenario) ภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด หันนี้เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญคิดในหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการมองในแง่บวกก่อน แล้วจึงพิจารณาในแง่ลบ และความเป็นไปได้มากที่สุด นอกจากนั้นการสัมภาษณ์แบบ EDFR มีความยืดหยุ่นมากหากผู้วิจัยต้องการข้อมูลเพิ่มเติมกีสามารถสัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการได้โดยการผนวกเข้ากับการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญลำดับต่อไป หรืออาจแบ่งการสัมภาษณ์เป็นช่วง ๆ กีสามารถทำได้

3. วิเคราะห์/ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อเปลี่ยนแนวโน้มในแบบสอบถาม

4. สร้างเครื่องมือ การสร้างเครื่องมือถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญและยากที่สุดของ การวิจัยด้วยเทคนิคนี้ คือ นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมารวมกัน ตัดตอน ข้อความที่ซ้ำกันหรือตัดส่วนที่เกินไปจากการอบรมของการวิจัยที่กำหนดไว้ออกไปโดยการหา ถ้อยคำที่ครอบคลุมข้อความทั้งหมด หันนี้ผู้วิจัยได้พยายามรักษาถ้อยคำของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ให้มากที่สุด การเปลี่ยนควรเป็นภาษาที่สั้น กระตัดรัด โดยพยายามรักษาความหมายเดิมของ ผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด เปลี่ยนแนวโน้มเพียงประเด็นเดียวใน 1 ข้อ หันนี้เพื่อป้องกันมิให้ ผู้เชี่ยวชาญเกิดความสับสนในประเด็นนั้นๆ

5. ทำ EDFR รอบที่ 2, 3 การนำแบบสอบถามไปสอบถามผู้เชี่ยวชาญ และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหานันทามติ (Consensus) ในการทำ EDFR รอบที่ 2 และ 3 ในรอบนี้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับ

เชิงสถิติ (Statistical Feedbacks) เป็นของกลุ่ม โดยส่วนรวม โดยหากว่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range) ของกลุ่มผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่ จำนวนรอบของการทำวิจัย EDFR ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ งบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย หันนี้พิจารณาจากคำตอบที่ได้ว่ามีความเป็นเอกพันธ์แล้วหรือยัง มี Homogeneity ของคำตอบหรือมีฉันทามติ(Consensus)ของ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมเรื่องที่ศึกษามากพอแล้วหรือยัง

6. เปลี่ยนภาพอนาคต การนำผลการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ผลตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งโดยทั่วไปถือตามเกณฑ์ที่มีแนวโน้มความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง กล่าวคือ ค่ามัธยฐาน (Median) ที่ 3.5 ขึ้นไป และพิจารณาความสอดคล้องของคำตอบ โดยพิจารณาจาก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Q3-Q1) ไม่เกิน 1.5 การเปลี่ยนภาพอนาคตไม่เสีย เป็นวิชาการมากไป คือ คนทั่วไปอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย

ตารางที่ 2 สรุปรูปแบบที่ถูกต้องของเทคนิค EDFR

เทคนิค EDFR	รูปแบบที่ถูกต้อง
1. การกำหนดหัวงเวลาในการวิจัย	1. กำหนดอยู่ใน 4 ช่วงตั้งแต่ 1-5 ปี 2. ช่วงมากกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี 3. ช่วงมากกว่า 10 ปี แต่ไม่เกิน 20 ปี 4. ช่วงตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป
2. การคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	คัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้ตรงกับจุดเน้นของ การวิจัย โดยควรมีผู้เชี่ยวชาญอยู่ใน 3 กลุ่ม ต่อไปนี้ กลุ่มผู้บริหาร หรือผู้มีอำนาจในการตัดสินใจหรือกำหนดนโยบาย กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ปฏิบัติ
3. จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ไม่กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่แน่นอนขึ้นอยู่กับ ความเหมาะสมของเรื่องที่ทำการวิจัย หรืออาจใช้เกณฑ์กำหนดให้ไม่ต่ำกว่า 17 คนขึ้นไป
4. การสัมภาษณ์แบบ EDFR	เป็นการสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะดังนี้ 1. เป็นแบบปิดและไม่เขียน 2. เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง คือมีการเตรียมหัวข้อหรือประเด็นสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า 4. สัมภาษณ์แบบอนาคตภาพเรียงลำดับ 3 แบบ คือ อนาคตภาพทางด้าน อนาคตภาพทางด้าน 3 รายการ อนาคตภาพที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด
5. จำนวนรอบที่ใช้เก็บข้อมูล	จำนวนตั้งแต่ 2 รอบขึ้นไป โดย EDFR รอบที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ รอบที่ 2,3... เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม
6. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	1. EDFR รอบที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญแล้วนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์/สังเคราะห์เพื่อสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม ชนิดมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

เทคนิค EDFR	รูปแบบที่ถูกต้อง
6. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล	<p>2. EDFR รอบที่ 2 เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามที่สร้างขึ้นดังกล่าวกับผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิม นำผลที่ได้มามีเคราะห์เป็นค่าสถิติพื้นฐาน บันทึกลงในแบบสอบถามเดิม แล้วส่งแบบสอบถามเดิม แล้วส่งแบบสอบถามนั้นกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมอีกรอบ</p> <p>3. EDFR รอบที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมตอบแบบสอบถามฉบับเดิมที่มีค่าสถิติพื้นฐานอยู่เพื่อยืนยันหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบ</p> <p>4. นำผลที่ได้มาวิเคราะห์สรุปรายงาน</p>

ที่มา : จุมพล พูลภัทรชีวน (2529,2530,2542); ข้างใน สดiso ฉบับที่ 2544: 11-12

บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะสินธุ์เขต 3

1. สภาพทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะสินธุ์ เขต 3 ตั้งอยู่ ต. หัวยังผึ้งนา คุต. นิคมหัวยังผึ้ง อ. หัวยัง ประกอบด้วย 7 อำเภอ คือ อำเภอสามเด้ง อำเภอคำม่วง อำเภอหัวยัง อำเภอนาคร อำเภอเขาวง อำเภอภูนิหารายล อำเภอโนน曼

2. สภาพการจัดการศึกษาและทิศทางการพัฒนาการศึกษา

2.1 สภาพการจัดการศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะสินธุ์ เขต 3 เป็นหน่วยงานภาครัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่กำกับ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา ถึงมัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนในสังกัดรวม 215 โรงเรียน โรงเรียนสาขา 2 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 32,165 คน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมทั้งสิ้น 2,376 คนดังนี้

2.2 ข้อมูลสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ 3 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 215 โรงเรียน 2 สาขา ตามรายละเอียดดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 135 โรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษาสาขาจำนวน 2 โรงเรียน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 61 โรงเรียน โรงเรียนเอกชน จำนวน 17 โรงเรียน

2.3 จำนวนโรงเรียนจำแนกตามขนาดสถานศึกษา

โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 107 โรงเรียน (จำนวนนักเรียน 1 – 120 คน)

โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 101 โรงเรียน (จำนวนนักเรียน 121 – 500 คน)

โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 7 โรงเรียน (จำนวนนักเรียน 501 คน ขึ้นไป)

2.4 ผลการดำเนินงานปีงบประมาณ

ผลการดำเนินงานตามกลยุทธ์

1. กลยุทธ์ที่ 1 การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและส่งเสริมความสามารถในการอ่านภาษาไทยและวิชาต่างๆ

ผลการดำเนินงาน

ครุภู่สอนสามารถจัดการเรียนรู้ สื่อนวัตกรรม เทคนิคการสอน และรูปแบบที่หลากหลาย ทำให้สามารถยกระดับผลลัพธ์ทางการเรียนได้สูงขึ้น

2. กลยุทธ์ที่ 2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกรักในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลการดำเนินงาน

นักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงใต้ 3 มีความเข้าใจและทราบดีในความเป็นพลเมืองดี ซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. กลยุทธ์ที่ 3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนแห่งรัฐ การพัฒนาเต็มศักยภาพตามหลักสูตร

ผลการดำเนินงาน

จำนวนประชากรวัยเรียนที่เกิด พ.ศ. 2547 ในเขตพื้นที่การศึกษา เป้าเรียนปีการศึกษา 2554 คิดเป็นร้อยละ 100 จำนวนเด็กที่จบชั้น ป. 6 ปีการศึกษา 2553

จำนวน 4,144 คน เข้าเรียนต่อชั้น ม. 1 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 4,144 คน จำนวนเด็กที่จบชั้น ม. 3 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 1,194 คน เข้าเรียนต่อชั้น ม. ปลาย ปีการศึกษา 2554 จำนวน 1,043 คน คิดเป็นร้อยละ 87

3. ทิศทางการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3

3.1 วิสัยทัคค์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นองค์กรชั้นนำ กำกับ ประสาน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและทั่วถึง ได้มาตรฐาน การศึกษา และมุ่งสู่ความเป็นเลิศภายในปี 2558

3.2 พันธกิจ

3.2.1 ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ได้ตามมาตรฐาน
การศึกษา

3.2.2 ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการ ให้ประชาชนวัยเรียนทุกคน ได้เข้า
เรียนและเรียนจนจบหลักสูตร

3.2.3 ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการ ให้สถานศึกษา มุ่งสู่ความเป็นเลิศ
และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นองค์กรชั้นนำ

3.3 เป้าประสงค์

3.3.1 ผู้เรียนทุกคนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3.3.2 ประชาชนวัยเรียนทุกคน ได้เข้าเรียนและเรียนจนจบหลักสูตร

3.3.3 ครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เต็มตามศักยภาพ

3.3.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และ^๑
สถานศึกษา บริหารจัดการศึกษา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง เน้นการมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วน และมุ่งสู่ความเป็นเลิศ

3.4 กลยุทธ์

3.4.1 พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับตามหลักสูตรและ
ส่งเสริมความสามารถทางเทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้

3.4.2 ปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกรักในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตาม

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.4.3 ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง ครอบคลุม ผู้เรียนได้รับการพัฒนา เด็มคักยภาพตามหลักสูตร

3.4.4 พัฒนาครุและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ให้สามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

3.4.5 พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

เป้าหมายความสำเร็จ ปีการศึกษา 2555 – 2558

1. สถานศึกษามีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในวิชาหลัก 8 วิชา ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 50

2. สถานศึกษาผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกโดยมี ผลการประเมินระดับดีขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90

3. สถานศึกษาทุกแห่งจัดทำหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน มี การใช้แหล่งเรียนรู้และการสร้างเครือข่าย ความร่วมมือจากชุมชน สถาบันการศึกษา แหล่งวิชาการ สถานประกอบการ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เชื่อมโยง ตลอดล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดและกลุ่มจังหวัด

4. สถานศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาครุและบุคลากร ประเมินมาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานมาตรฐานที่ 10 ครุมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับดีและดีมาก

5. สถานศึกษา จัดระบบคุ้มครองเด็กนักเรียน ที่เสริมสร้างพัฒนาการของ นักเรียนตามศักยภาพสอดคล้องกับคุณลักษณะขั้นพึงประสงค์และสมรรถนะสำคัญตามที่ กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2554 หรือหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

6. สถานศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีมาตรฐานคุณภาพเป็นที่ยอมรับของสังคมและ สามารถพัฒนาสู่ความเป็นเดิศ เที่ยงเดียงมาตรฐานสากลเพิ่มขึ้น

7. สถานศึกษามีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยี ตลอดล้องกับแผนการจัดขึ้นเรียน

8. สถานศึกษามีครุพี่เพย়พօ อัตราส่วนครุต่อนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ มีครุครบ

ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพียงพอตามแผนการจัดชั้นเรียน

9. สถานศึกษามีอัตราส่วนนักเรียนต่อครุพัฒน์ต่ำกว่า 2:1 และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ณรงค์ ศิดปภากรณ์ (2549 :125-129) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามที่ศูนย์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ศูนย์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 ประกอบด้วย ด้านภาวะผู้นำ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านการบริหารสถานการศึกษา และด้านทักษะการบริหาร อุปใบระดับมากทุกรายการ 2) เมื่อยเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามที่ศูนย์ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี เขต 1 มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา และมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ อายุ อาชม คถือยกของนา (2550 : 92-93) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครุและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ้อยอี้ด เขต 2 พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายค่าน พบว่า

มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงระดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านการวางแผน ด้านภาวะผู้นำ และด้านการจัดองค์การ ด้านบุคลิกภาพ

2) ครุและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง โดยรวมและรายค่านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ครุและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้เสนอแนะเกี่ยวกับ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับจากความถี่มากไปหาน้อย

3 ลำดับแรก คือ การเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม คิดเป็นร้อยละ 18.05 รองลงมา คือ ควรเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม คิดเป็นร้อยละ 16.10 และควรเป็นผู้มีความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 15.12

พุทธิพงศ์ มนตรีโพธิ์ (2550 : 92-93) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครรัฐรัมย์ เขต 4 พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามสถานภาพและระดับชั้น พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงระดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ การสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การตัดสินใจ และความรับผิดชอบ ผู้บริหาร มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านวิสัยทัศน์ และด้านการตัดสินใจ ครุภูมิความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก 3 อันดับแรก คือ ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ด้านการตัดสินใจ ด้านความรับผิดชอบ 2) เปรียบเทียบ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้บริหาร ครู และประธานกรรมการสถานศึกษา มีความคิดเห็น โดยรวมและรายด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการตัดสินใจ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านคุณธรรม และจริยธรรม และด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำงาน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .053 ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยเรียงลำดับค่าความถี่จากมากไปหาน้อย 5 อันดับ คือ ความมีความยุติธรรมต่อผู้ได้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานอย่างเสมอภาค ความมีความเสียสละในการทำงาน ความมีความรู้ความสามารถในการบริหาร มีทักษะการตัดสินใจที่ดี และความมีความรู้ความสามารถ ในด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย

ไพบูลย์ นาชัยล้าน (2551 : 65) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์เขต 2 พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของข้าราชการครูทั้งโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำได้ดังนี้ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความรู้ทางวิชาการ ด้านความสามารถในการบริหาร เมื่อพิจารณาตามสถานภาพพบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาตามขนาด โรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็กและข้าราชการครูโรงเรียนขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้าน

อยู่ในระดับมาก 2) ไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพกับขนาดโรงเรียนของความคิดเห็นที่มีต่อกุญแจภัยณะที่พึงประสงค์ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้าน 3) ข้าราชการครูมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ มองการณ์ไกล มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถเข้ากับชุมชนได้ดี ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ยึดหุ่นในการปฏิบัติงาน ขอบรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีบุคลิกภาพน่าเชื่อถือ แต่งกายเรียบร้อย พูดจาไพเราะ เป็นกันเอง มีวินัย มีมนุษยสัมพันธ์ กระตือรือร้นในการปฏิบัติหน้าที่

เพิ่มศักดิ์ เพิ่มประยูร (2552 : 65-66) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านการงาน ใจด้านทักษะ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกรายการ เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านแรงจูงใจ 2) เมริบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีดังนี้ ผู้บริหารและครูลพบุรีที่มีเพศ ตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้บริหารและครูลพบุรีที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ในสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

พัชราภรณ์ จิวชาน (2554 : 69-70) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูชำนาญทางละมุง กลุ่ม 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 พบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านภาวะผู้นำ ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยมีด้านความเป็นผู้นำมากที่สุด และมีด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ ตามลำดับ 2) เมริบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูชำนาญทางละมุง กลุ่ม 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความเป็นผู้นำ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ .05

2. งานวิจัยต่างประเทศ

แทฟฟ์ (Taff. 1998 : 105) ได้ทำการวิจัยความเข้าใจของครูเกี่ยวกับบทบาท พฤติกรรมของผู้บริหารและความสำเร็จของโรงเรียน ได้ศึกษาเพื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ ระหว่างบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนจากครู 536 คน ใน 25 โรงเรียน เป็นครูที่สอนเต็มเวลา ในภาคตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศไทย มา สรุปข้อผลการ พบว่า บทบาทพฤติกรรมของ ผู้บริหาร โรงเรียน มีผลต่อการประสบความสำเร็จของโรงเรียน

นูเบิร์ท (Nuebert. 1998 : 1665) ได้ศึกษาคุณลักษณะที่ไปของผู้นำที่เห็นได้ชัดในการทำงานเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำในการทำงานเป็นกลุ่มนี้ ผู้นำต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลในกลุ่มอื่นๆ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกในกลุ่ม มีความสุขุม รอบคอบ ซื่อตรงต่อหน้าที่ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ยอมรับในความรู้ความสามารถของคนผู้อื่น สามารถประสานงานได้ดี และรู้จักข้อบกพร่องของตัวเองแล้วพัฒนาให้ดีขึ้น

นิวบาย (Newby. 1998 : 89) ได้ศึกษา การบริหารคุณภาพห้องค์กร ใน โรงเรียนประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เบรียบเทียบ คุณภาพของโรงเรียนประถมศึกษาที่ใช้ระบบการบริหารคุณภาพห้องค์กร และโรงเรียนที่ไม่ใช้ โดยสำรวจจากโรงเรียนที่ใช้จำนวน 4 โรงเรียน และโรงเรียนที่ไม่ใช้ จำนวน 4 โรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ แตกต่างกัน โรงเรียนมีคุณภาพแตกต่างกัน โรงเรียนที่ใช้ระบบบริหารคุณภาพห้องค์กรจะ บริหารตามความต้องการความพอใจของผู้ปกครอง ชุมชน และนักเรียน บุคลากรทุกฝ่ายมี ความร่วมมือกัน จึงทำให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพ

เบนนิส (Bennis. 2000 : 23) เสนอว่า ผู้นำจะต้องมีคุณลักษณะบุคลิกภาพ พิเศษกว่าคนทั่วๆ ไป ได้แก่ มีความเฉลี่ยวฉลาด มีความกล้าหาญ มีความกระตือรือร้น มีลักษณะท่าทางดี สง่างาม น่าเลื่อมใส มีความยุติธรรม ผู้นำที่ดีนี้ ไม่ใช่คนที่แตกต่างจาก คนอื่นๆ อย่างน้อยต้องมีลักษณะพื้นฐาน เช่น เดียวกับคนอื่นๆ ทั้งหลาย ได้แก่ ต้องมีความ ซื่อสัตย์ การอุทิศตน ความไม่พยายามหา ความอ่อนน้อมถ่อมตน ใจกว้าง และมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ผู้บริหารเป็นผู้มีภาระหน้าที่สำคัญที่สุดในองค์กร ใช้ทั้งร่างกายและจิตใจ ทุ่มเท ในการบริหารงาน นอกจากนี้ยังต้องเข้าร่วมทำกิจกรรมต่างๆ กับสังคมทั้งกิจกรรมที่เป็น ทางการและไม่เป็นทางการ ในเวลาราชการและนอกเวลาราชการ ด้านสุขภาพร่างกายจึงต้อง มีความแข็งแรงเพื่อที่สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง การปฏิบัติงานก็จะก่อให้เกิดผลต่อ ความสำเร็จต่องานได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหาร

สถานศึกษาพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ด้านบุคลิกภาพนั้นผู้บริหาร อย่างน้อยต้องมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความกล้าหาญและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เพื่อนร่วมงาน ส่วนในด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร อย่างน้อยต้องมีความรู้ในการบริหาร การวางแผนในการทำงาน การบริหารบุคลากร ด้านระเบียบกฎหมาย นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับการศึกษา ในด้านความเป็นผู้นำนั้น มีองค์ประกอบในเรื่อง ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการงาน ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ในด้านคุณธรรมจริยธรรมผู้บริหาร มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ เสียสละและเอื้อเพื่อเพื่อแผ่ ซึ่งสำคัญผู้บริหารมีสิ่งที่กล่าวมาแล้วทั้ง 4 ด้าน ก็จะทำให้หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีส่วนช่วยในการสนับสนุนให้บุคลากรเกิดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยเฉพาะการจะก้าวเข้าสู่ภาคมหาชน เมื่อปี 2558 ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะกำหนดทิศทางเพื่อนำพาสถานศึกษาก้าวไปสู่ การปรับตัวและการเปลี่ยนแปลง คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นส่วนสำคัญ ที่ช่วยสนับสนุนให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายและมีความเจริญมากยิ่งขึ้นต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY